

RESS ACADEMY

1 - RESS Congress
Online Congress

Fulltext Book

16-17 October 2020

www.ressjournal.com

**IV. ULUSLARARASI
İNSANİ BİLİMLER SEMPOZYUMU**

International Human Science Congress
المؤتمر الدولي للعلوم الانسانية

Tam Metin Kitabı
Fulltext Book

e-ResCongress
4
Online Congress

Editör
Prof. Dr. Ali YAKICI

IV. ULUSLARARASI İNSANİ BİLİMLER SEMPOZYUMU TAM METİN KİTABI

Editör: Prof. Dr. Ali YAKICI

Bu kitabın basım, yayın, satış hakları Ress Academy'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Yayıncı Sertifika No : 3537

ISBN : 978-625-7813-46-4

Dizgi : Dr. Öğretim Üyesi Fatih Kana

**IV. ULUSLARARASI İNSANİ
BİLİMLER SEMPOZYUMU**

**16-17 EKİM 2020 / 16-17 OCTOBER 2020
ANKARA
TÜRKİYE**

RESS CONGRESS

الأمين العام للمؤتمر

أ. د. أحمد بينرل باشي جامعة يلدرم بيلزت انقره

PROF. DR. AHMET PINARBAŞI

الرئيس الفخري للمؤتمر

أ. د. سليمان أوز ديمير - رئيس جامعة ١٧ أيلول باندرما

PROF. DR. SÜLEYMAN ÖZDEMİR

رئيس الهيئة التحضيرية

أ. د. علي ياكيجي جامعة غازي انقره

PROF. DR. ALI YAKICI

مسؤول العلاقات الخارجية

أ. إبراهيم اسكي أوجاك

MR. İBRAHİM ESKİOCAK

RESS CONGRESS

الهيئة التحضيرية		
الدولة	المؤسسة	الاسم
تركيا	جامعة انقرة غازي	أ.د. علي ياكيجي
تركيا	جامعة مرسين	د. مسعود غون
تركيا	جامعة أديامان	د. احمد آك كايا
تركيا	جامعة أديامان	د. بكر قاياباشي
تركيا	جامعة جاناق قلعة	د. فاتح قانا
العراق	جامعة بغداد	د. وسام عبدالله جاسم

اللجنة العلمية للمؤتمر

الدولة	المؤسسة	الاسم
تركيا	رئيس جامعة الانيا علاء الدين كيكوبات	أ.د. احمد بينار باشي
العراق	عميد كلية بغداد للعلوم الاقتصادية الجامعة	أ.د. لبنان هاتف الشامي
مصر	/جامعة بني سويف عميد كلية الآداب	أ.د. جود مبروك محمد
العراق	جامعة الموصل	أ.د. نوفل علي مجيد الراوي
تركيا	جامعة اينونو	أ.د. حسن قوروق
العراق	جامعة بغداد	د. وسام عبدالله جاسم
العراق	جامعة كركوك	أ.د. سامي شهاب أحمد
تركيا	جامعة اينونو	أ.د. احمد قارا
مصر	عميد كلية الآداب /جامعة كفر الشيخ	أ.د. عبدالله علام عبده علام
العراق	جامعة كركوك	أ.د. أمجد كامل عبدالقادر
الجزائر	جامعة باتنة 1	أ.د. سميرة لغويل
السعودية	جامعة الملك فيصل	أ.د. محسن محمد العواودة
الجزائر	جامعة الجزائر 2	د. يمينة بوسبته
العراق	عميد كلية التربية ابن رشد /جامعة بغداد	أ.د. علاوي سادر جازع الدراجي
تركيا	جامعة غازي انقرة	أ.د. فخري تميز يوراك
العراق	جامعة صلاح الدين	أ.د. دل خوش جار الله حسين
العراق	عميد كلية التربية للبنات / جامعة بغداد	أ.د. اسحق صالح العكام
الجزائر	جامعة عنابة	أ.د. وحيدة سعدي
العراق	جامعة كرميان	أ.د. عزالدين جمعة درويش

RESS CONGRESS

العراق	جامعة صلاح الدين	أ.د. سليمان عبدالله اسماعيل
الجزائر	جامعة ام البواقي	أ.د. سامية بريعم
السودان	عميد مدرسة الاداب والعلوم الاجتماعية	أ.د. اخلاص مصطفى عمر التني
الأردن	جامعة البلقاء التطبيقية	أ.د. عمر محمد الخرايشة
الجزائر	جامعة باتنة1	أ.د. علي اجقو
الأردن	جامعة آل البيت	أ.د. اسماء بدري الابراهيم
العراق	جامعة صلاح الدين	أ.د. عباس فاضل لطفى
العراق	جامعة بغداد	أ.د. حيدر عبدالزهره هادي
العراق	جامعة القادسية	أ.د. صلاح ياركة ملك
الاردن	الجامعة الاردنية	أ.د. لبنى جودة عكروش
العراق	جامعة كركوك	أ.د. عمر نجم الدين انجه
العراق	جامعة ذي قار	أ.د. مهدي فليح ناصر الصافي
العراق	جامعة سامراء	أ.د. محمد عباس حسن

العراق	جامعة الانبار	أ.د. كمال عبدالله حسن زيدان
العراق	جامعة ذي قار	أ.د. حسين عليوي ناصر الزيادي
العراق	جامعة بغداد	أ.د. علي عطيه شرقي
العراق	جامعة المثنى	أ.د. سرحان نعيم الخفاجي
العراق	الجامعة المستنصرية	أ.د. ديارى صالح مجيد
العراق	جامعة الكوفة	أ.د. محمد جواد شبع
العراق	رئاسة جامعة بغداد	أ.د. يسرى محمد عبدالله
العراق	جامعة السلیمانیة	د. كامران أحمد حمه
الجزائر	جامعة باتنة1	أ.د. لخضر بن ساهل
الجزائر	جامعة الجزائر2	د. ججيقة قزوي

RESS CONGRESS

تركيا	جامعة أديامان	د. بكر قايا باشي
العراق	جامعة كركوك	د. سلوى أحمد ميدان
العراق	جامعة كركوك	د. فريق فائق قاسم
الجزائر	جامعة عنابة	د. فريدة سعدي
العراق	جامعة دهوك	أ.د. نشوان شكري عبد الله
العراق	الجامعة المستنصرية	د. ماجد حميد محسن
العراق	جامعة السلیمانیة	د. نوزاد احمد اسود
الجزائر	جامعة سوق اهراس	د. ماهر بديار
العراق	رئاسة جامعة بغداد	د. ديلم كاظم سهيل
العراق	جامعة البصرة	د. محمد عبدالوهاب الاسدي
العراق	جامعة بغداد	د. مناف محمد زرزور
العراق	جامعة كركوك	د. عصام هادي محمد الصالحي
العراق	جامعة بغداد	د. اثمار كاظم سهيل
العراق	جامعة كركوك	د. سلوى جرجيس سلمان
العراق	جامعة بغداد	د. ندى جواد محمد علي
العراق	وزارة التربية	د. حيدر عبد الامير رزوق

العراق	جامعة الموصل	د. محمد هاشم ذنون الحياي
تركيا	جامعة مرسين	د. مسعود غون
العراق	جامعة صلاح الدين	د. شادان جميل عباس
العراق	جامعة ميسان	د. ماجد صدام سالم
العراق	الجامعة العراقية	د. براء كامل عبدالرزاق
العراق	كلية المنصور الجامعة	د. زيد ابراهيم اسماعيل
تركيا	جامعة أديامان	د. احمد آك كايا

تركيا	جامعة جاناك قلعة	د. فاتح قانا
العراق	معهد الفنون الجميلة	د. احمد خضر عبدالواحد
العراق	جامعة السليمانية	د. سوران حمه أمين أحمد
تركيا	جامعة اسطنبول	د. محمد يالجن يلماز
العراق	جامعة صلاح الدين	د. ساكار بهاء الدين عبدالله المدرس
اليمن	جامعة القران والعلوم الاسلامية	د. احمد صالح علي بو فاضل
العراق	جامعة بغداد	د. احمد عبد حسين الفرطوسي
تركيا	جامعة عدنان مندريس	د. غلتور ايدن
العراق	جامعة كركوك	د. مراد اسماعيل احمد
الامارات	جامعة ابو ظبي	د. هنيدة قنديل ابو بكر
العراق	وزارة التربية	د. قاسم عبدعلي عذيب
مصر	جامعة مصر للعلوم والتكنولوجيا	د. فكري لطيف متولي
العراق	جامعة بغداد	د. مها صباح ابراهيم
السعودية	جامعة الامير سطام بن عبدالعزيز	د. منى عبداللطيف العوض
الامارات	كلية الامارات للتكنولوجيا	د. امجد عوض عبدالقادر
العراق	جامعة الانبار	د. آمنة جبار مطر
فلسطين	وزارة التربية والتعليم الفلسطينية	د. محمود عبدالمجيد رشيد عساف
تركيا	جامعة مصطفى كمال	د. عبدالله ايدن
الجزائر	جامعة باتنة 1	د. أحمد عبد الحكيم بن بعطوش
الجزائر	جامعة تونس	د. عادل حسين
الجزائر	جامعة المسيلة	د. فريدة نوادري
الجزائر	جامعة الأغواط	د. حبيبة شهرة
الجزائر	جامعة باتنة 1	د. محي الدين قنفود

RESS CONGRESS

الجزائر	جامعة باتنة 1	د. حكيم أعراب
تركيا	جامعة جاناك قلعة ١٨ مارت	د. يوسف اوجي
الجزائر	جامعة محمد خيضر	د. مسعودة طلحة
السعودية	جامعة الامام عبدالرحمن بن الفيصل	د. ايمان محمد عبدالقادر عطوي
فلسطين	كلية فلسطين التقنية	د. سعاد سعيد محمد علي كلوب

DAVETLİ KONUŐMACILAR

Prof. Dr. Ali Yakıcı / Turkey

Prof. Dr. Samira Laghoui / Algeria

Prof. Dr. Habiba Chohra / Algeria

Prof. Dr. Yakup Civelek / Turkey

Dr. Wisam Abdullah Jasım / Iraq

Dr. Nasr Eldean Abdallah / Sudan

İÇİNDEKİLER / TABLE OF CONTENTS

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE DİNLEME BÖLÜMLERİNİN İÇERİK OLARAK İNCELENMESİ: GAZİ ÜNİVERSİTESİ YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTABI A2 DÜZEYİ ÖRNEĞİ	1
GAZİ YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ B1 DERS KİTABININ OKUMA BECERİSİ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	22
THE COVID19 PROCESS AND THE FUTURE OF POLITICAL PARTICIPATION	35
CHARACTERISTICS AND DYNAMICS OF ECONOMIC EXPECTATIONS IN COVID19 PROCESS IN TURKEY.....	39
LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİLERİN PANDEMİ SÜRECİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ.	57

FULLTEXTS
/ TAM
METİN
BİLDİRİLER

**TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE
DİNLEME BÖLÜMLERİNİN İÇERİK OLARAK
İNCELENMESİ: GAZİ ÜNİVERSİTESİ YABANCILAR
İÇİN TÜRKÇE DERS KİTABI A2 DÜZEYİ ÖRNEĞİ**

Lokman TANRIKULU

Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, ltanrikulu@nevsehir.edu.tr
, <http://orcid.org/0000-0002-1862-8176>

Mesut GÜN

Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, mesutgun@mersin.edu.tr,
<http://orcid.org/0000-0001-9663-1066>

Hanife GEÇİM

YTÖ Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi,
hanife_gecim@hotmail.com, <http://orcid.org/0000-0001-8806-3150>

ÖZET

Dil öğretiminde dört temel beceriden biri olan dinleme yabancılar Türkçe öğretiminde de önemli bir beceridir. Dil öğrenen bireyler hedef dili öğrenirken bazı amaçlar doğrultusunda öğrenirler. Amaçları her ne olursa olsun hedef dili öğrenirken dile maruz kalmaları gerekir. Dile daha çok maruz kaldıklarında da öğrenmek istedikleri dili daha hızlı ve doğru şekilde öğrenirler. Hedef dile maruz kalındığında dinleme becerisi çok hızlı gelişir. Anlama becerileri arasında yer alan dinleme becerisi her ne kadar geri plana atılsa da aslında dil öğreniminde ve öğretiminde ilk sırada yer alan beceri olması sebebiyle önemlidir. Bu çalışmanın amacı Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Gazi Üniversitesi A2 düzeyi dinleme etkinliklerinin içerik olarak incelenmesidir. Çalışmada Gazi Üniversitesi A2 seviyesi ders kitabında bulunan 20 metin nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi ile incelenmiştir. İnceleme dinleme bölümlerinin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programına uygunluğu, dinleme metinleri ve görsellerin uyumluluğu, dinleme metinlerinin hızı vb. birçok açıdan incelenmiş, dinleme bölümlerinin dil bilgisi, kullanılan kelimeler vb açılardan seviyeye uygun olduğu gözlemlenirken dinleme hızının seviyenin üstünde olduğu dinleme metni ve görseller ilişkisi bakımından bir çok metnin uyumluluk arz etmediği gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dinleme, yabancı dil olarak Türkçe, Gazi Üniversitesi ders kitabı, kültür, dinleme öncesi, dinleme sırası, dinleme sonrası.

**EXAMINING THE CONTENT OF LISTENING TEXTS IN
TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE: GAZI
UNIVERSITY- A SAMPLE OF COURSE BOOK A2 TURKISH
FOR FOREIGNERS**

Abstract

Listening, one of the basic skills in foreign language teaching is also an important skill in teaching Turkish for foreigners. Language learners learn the target language for some purposes. Whatever their purpose is they need to be exposed to the target language during the learning process. When this is the case, they learn the language more quickly and more accurately. When a language learner is exposed to the target language, his/her listening skill develops very rapidly. Listening skill, which is one of the comprehension skills, is important because it actually takes its place on the top in language learning and teaching no matter how much it is put into the background. The aim of this study is to examine the content of listening texts Gazi University Course Book A2 Turkish for Foreigners. In this study 20 each text in that course book were examined by document review method that is one of the methods of qualitative research. The texts were examined in many respects such as their appropriateness to the European Common Framework of Reference for Languages, the suitability of the texts and visuals, the speed of listening texts etc. It is observed that the grammar, the vocabulary items are convenient for the level whereas the speed of listening is found above the level and there is a mismatch between the visuals and the texts.

Key Words: listening, Turkish as a foreign language, Gazi University Course Book, culture, pre-listening, while-listening, post- listening

GİRİŞ

Öğrenme ve öğretme, bir iletişim işi olduğuna göre öğretme-öğrenme sürecinde yer alan konuşma, dinleme, okuma ve yazma etkinliklerinin sonucunda bir anlama olması gerekmektedir. Bireyin okuduğunu, dinlediğini ve yazdığını kavraması ve davranışa dönüştürebilmesi için öğrenim faaliyetlerini anlaması gerekir. Okuduğunu, işittiğini anlayamayan düşünce ve duygularını sözlü veya yazılı olarak doğru açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edemeyen bireyler yabancı dil öğreniminde de başarılı olamaz(Ocak ve Beydoğan, 1999:31).

Dil öğretiminde dinleme karmaşık bir süreçten oluşmaktadır (Rost, 2001). Bu karmaşık süreç sonucunda temel olarak bireylerin yabancı dilde dinleme becerilerini geliştirecek sözlü iletişim becerilerine işlevsellik kazandırılması amaçlanmaktadır.

Anlama becerileri ile anlatma becerileri birbirinden tamamen bağımsız alanlar değildir Barın(2004:22). Ancak tüm dünyada okuma ve yazma becerileri ön

planda tutulurken dinleme becerisi geri planda kalmaktadır. Oysa dört temel becerinin birbirini destekler şekilde dil öğretimi yapılması daha yerinde olacaktır.

Dinleme etkinliğinde temel amaç dinleyenin konuyu öğrenmesidir. Dinleyicinin duyduğu her şeyi kaydetmesi hem zordur hem de dinleme sürecini de olumsuz etkileyebilir. Dinleme sonrasında öğrencilere sözlü veya yazılı birtakım sorular yöneltilerek amaçlanan kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Dersler dinleme CD ve ses kayıtları kullanılarak yapılmaktadır. Dinleme sırasında öğrencilerden ders kitaplarındaki dinleme metinlerinin etkinliklerinin(boşluk doldurma, doğru-yanlış, çoktan seçmeli vs.) tamamlanması istenmektedir. Dinleme sonrasında ise öğrencilerin cevapları bir uzman eşliğinde değerlendirilerek öğrencilere geri bildirim yapılmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışmada Yabancılara Türkçe Öğretimi Gazi Üniversitesi ders kitaplarının dinleme metinleri incelenmiş, incelemede nitel araştırma yönteminden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman olarak Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi ders kitabı incelenmiştir. “Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncü bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008):39).

Bu çalışmada Gazi Üniversitesi A2 ders kitabı dinleme bölümleri içerik olarak incelenmiştir. Dinleme bölümleri incelenirken şu sıra esas alınmıştır:

1. Dinleme etkinliğinin konu olarak analizi
2. Etkinlikte yer alan soru tipleri(çoktan seçmeli, doğru yanlış, açık uçlu vb)
3. Dinleme metninin dilbilgisi açısından seviyeye uygunluğu
4. Dinlemede kullanılan kelimelerin seviyeye uygunluğu ve açıklığı
5. Dinleme metninin hızı ve anlaşılabilirliği
6. Dinlemede varsa kullanılan görseller ve görsel ile metnin uygunluğu
7. Dinleme metninin varsa kültür aktarımı yönü
8. Tavsiyeler

BULGU VE YORUMLAR

Dinleme 1: Gazi Üniversitesi Yabancılar Türkçe Öğretimi Kitabı A2 Dinleme Metni 1: “ Pizza Siparişi”

DİNLEME

A) Aşağıdaki cümleleri diyaloga göre işaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: ✗).

Emel hankandır.
Emel pizzanın broşürünü arkadaşından aldı.
Emel uygun fiyatlı bir menü seçti.
Pizza vakinden önce geldi.
Emel önce servis elemanıya konuştu.
Servis elemanı tacirbestirdi.
Emel pizzanın tadını sevmadı.

D Y

Dinleme etkinliğinde bir yemek siparişi konusu işlenmiştir. Etkinlikte Emel isimli bir kız ile pizzacı çalışanı ve pizza kuryesi arasında geçen diyalogdan oluşmaktadır. Etkinlik soru tipi doğru- yanlış işaretlemesidir. Etkinlik dilbilgisi yapısı bakımından A2 seviyesi için uygundur. A2 düzeyinde öğretilen belirli geçmiş zaman eki ve temel düzeyde kelimeler kullanılmıştır. Dinleme seviyeye uygun ve anlaşılırdır. Etkinlik görsel olarak desteklenmiştir. Ancak dinleme diyalogunda yer verilen “Pizza” Türk kültürüne ait bir yemek değildir. Onun yerine Türk kültürünü yansıtan “Döner” “Çiğ Köfte” gibi yiyeceklere yer verilmesi Türk Kültürünü daha çok yansıtacağı düşünülmektedir.

Dinleme 2: Gazi Üniversitesi Yabancılar Türkçe Öğretimi Kitabı A2 Dinleme Metni 2: “DÖVİZ BÜROSUNDA ”

DİNLEME

A) Dinleyiniz ve işaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: ✗).

Döviz büroları bütün gün açıktır.
Müge dolar satmak istiyor.
Görevli, Müge'ye yardımcı oluyor.
Volkan, dolar almak istiyor.
Volkan'ın yeterli parası yok.
Volkan, dolar kurları hakkında bilgi veriyor.
Görevli, Volkan'a yardımcı olacak.

D Y

Dinleme etkinliğinde döviz bürosunda geçen bir diyaloga yer verilmiştir. Öğrencilerden dinlediği diyaloga göre verilen soruları doğru-yanlış olarak işaretleme istenmiştir. Diyalog dilbilgisel açıdan genel hatlarıyla seviyeye uygundur. Ancak Avrupa Çerçeve programında orta düzeyde yer verilen istek kipi ve işteşlik ekine yer verilmiştir. Öğrenciler bu dilbilgisinin olduğu kelimeyi anlamakta zorlanmaktadır.

Döviz bürosunda dinleme metni A2 seviyesindeki bir öğrenciye göre çok hızlıdır. Metnin daha yavaş ve anlaşılır bil dille aktarımı metnin daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Dinleme ses kaydı açıktır, fakat seviyeye göre oldukça hızlıdır. Bu da öğrencinin anlamasını zorlaştırmaktadır.

Dinleme metninde görsel olarak bir döviz bürosundan bir kareye yer verilmiştir. Görsel çok açık değildir. Belki para bozduran bir kişi resmi olması resmi ve dolayısıyla konunun anlaşılmasını daha fazla destekleyecektir. Bu dinlemede yabancı bir ülkede yapılması zaruri bir konu üzerinde durulmuştur. Ancak dinlemede Dolar ve Avro bozdurduğu ifadesinden sonra Türk lirası aldığı ile ilgili bir cümleye yer verilmemiştir. Dinlemenin içinde Türk Lirası ifadesi geçmesi kültür aktarımı açısından daha faydalı olacaktır. Dinleme metninin yabancı bir ülkede yapılması zaruri bir konuyu ele almakla birlikte kültür aktarımı açısından yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Dinleme 3: Gazi Üniversitesi Yabancılar Türkçe Öğretimi Kitabı A2 Dinleme Metni 3: “HAVA NASIL OLACAK?”

DİNLEME

A) Metni dinleyiniz ve soruları cevaplayınız.

1. Bu üç şehirde hava nasıl?

a) İstanbul'da ılık, Ankara'da sıcak, Trabzon'da serindir.
b) İstanbul'da ve Ankara'da sıcak, Trabzon'da soğuktur.
c) İstanbul ve Trabzon'da serin, Ankara'da sıcak.
d) Ankara'da çok sıcak, İstanbul'da serin, Trabzon'da ılıktır.

2. Aşağıdakilerden hangisi hava durumu spikerinin tavsiyelerinden doğrudur?

a) Sahilde yürüyüş yapmak.
b) Akşam marketine gitmek.
c) Evde oturmak.
d) Ağaç altında kitap okumak.

B) Her soru için aynı bir ses dinleyebilirsiniz. Seslere göre aşağıdaki sorularda yanlış olan seçeneği bulunuz.

1. a) Yağmur dindi. b) Yağmur düştü.
c) Yağmur yağdı. d) Yağmur başladı.

2. a) Fırtına çöktü. b) Fırtına yakalandı.
c) Fırtına yağdı. d) Fırtına koptu.

3. a) Güneş açtı. b) Güneş doğdu.
c) Güneş battı. d) Güneş yandı.

Dinleme metni hava durumu haberleri hakkındadır. İstanbul, Trabzon ve Ankara'da hava durumu hakkında bilgi vermektedir. Dinleme etkinliği çoktan seçmeli iki sorudan oluşmaktadır. Dinlemede diyalogundaki dilbilgisi kuralları genel olarak seviyeye uygundur ancak çerçeve programında ORTA düzeyde yer alan istek kipi dinleme diyalogunda bulunduğu için öğrenci kelimeyi dolayısı ile cümleyi anlamakta zorlanabilir. Ayrıca çatı eklerinden işteşlik eki “-ış” ekine de yer verilmiştir. Dinlemede ses kaydı seviyeye göre hızlıdır fakat çoktan seçmeli ve sadece iki soruya yer verilmiş olması öğrencinin fazla zorlanmamasını sağlamıştır.

**Dinleme 4: Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı A2
Dinleme Metni 4: "HANGİSİNİ SEÇEYİM?"**

DİNLEME

A) Dinleyiniz ve boşlukları doldurunuz.

DAĞCILIK MI, DALIŞ MI?

Bir grup arkadaş, dağcılık ve dalış sporlarıyla ilgili sohbet ediyorlar.

Tuğçe : Arkadaşlar, ben dağcılık veya dalış sporuyla ilgili bir kursa gitmek istiyorum. Size hangisini seçeyim? Dağcılık mı daha güzel, dalış mı?

Okan : ..... dağcılık daha güzel. Dağcılık hem ..... ve heyecanlı bir spor hem de çok eğlenceli. Çünkü gündülden dağa tırmanıyoruz, heyecan yaşıyoruz. Geceleri de kamp ateşinin etrafında oturuyoruz, şarkılar söylüyoruz, hikâyeler anlatıyoruz.

Tuğçe : Sen ne düşünüyorsun Can?

Can : Bence dalış daha güzel. Çünkü dalış daha tehlikeli değil ama ..... ve güvenli. Dağcılık kadar tehlikeli değil ama ..... verici. Denizin altı rengarenk. Orada büyük küçük çeşitli canlılar var. Bence denizin altındaki hayat tek kelimeyle .....

Tuğçe : Arkadaşlar, çok güzel anlatınız. Ama şimdi kararım daha çok karıştı.

B) Dinlediğiniz metne göre işaretleyiniz (Doğru: ✓, Yanlış: ✗).

Okan'a göre dağcılık tehlikeli bir spor. Bu nedenle Okan dağcılıktan hoşlanmıyor.

Okan'a göre kamplar çok keyiflidir.

Can'a göre denizin altındaki hayat tek kelimeyle mükemmeldir.

Denizin altındaki bütün balıklar renlidir.

Tuğçe kursla ilgili kararını verdi.

D **Y**

Dinleme etkinliğinde Tuğçe isimli bir kızın dağcılık veya dalış sporu ile ilgili bir kursa gitmek istediği için arkadaşlarından bu sporlar ile ilgili görüşlerini sorması konu edilmektedir. Arkadaşlarından biri dağcılık sporunun daha iyi olduğunu savunurken diğeri ise dalış sporunun daha iyi olduğunu savunmaktadır. Etkinlikte beş boşluk doldurma beş tane de doğru yanlış işaretleme soru tipine yer verilmiştir. Dinleme etkinliği dilbilgisi açısından seviyeye uygunluk arz etmektedir. Etkinlikte kullanılan kelimeler de seviyeye uygundur. Dinlemenin hızı ve anlaşılabilirliği yönünden seviyeye uygundur.

Dinleme etkinliğinde dağcılık ve dalış sporları ile ilgili görsele yer verilmiştir fakat görseller çok küçük olduğu için anlaşılması zordur.

Spor genel olarak öğrencilerin sevdiği ve kolaylıkla yorum yapabilecekleri bir konudur fakat bu etkinlikte kullanılan spor dalları yerine Türk sporları ile ilgili (örn: güreş) bir etkinliğin olmasının kültür aktarımını daha iyi destekleyeceği düşünülmektedir.

**Dinleme 5: Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı A2
Dinleme Metni 5: “YANLIŞ ADRES”**

DİNLEME

A) Diyalogu dinleyiniz, soruları diyaloga göre cevaplayınız.

1. Hazal postaneye niçin gidiyor?

a) Mektup göndermek için.
b) Mektup yazmak için.
c) Adresini öğrenmek için.
d) Problemi öğrenmek için.

2. Hazal'ın mektubu niçin alıcısına ulaşmadı?

a) Çünkü postane mektubu göndermedi.
b) Çünkü Hazal daha numarasını yanlış yazdı.
c) Çünkü arkadaşları mektubu kabul etmedi.
d) Çünkü mektup kayboldu.

Dinleme etkinliğinde Hazal isimli bir kız arkadaşına mektup yazmakta, bir hafta içinde mektubu alıcısına gitmediği için sebebini sormak için postaneye gitmekte, postane memuru ile aralarında geçen diyalog konu edilmektedir. Dilbilgisel açıdan metin seviyeye uygundur. Kullanılan kelimeler A2 düzeyinde öğrencinin anlayabileceği kelimelerdir. Metinde görsel olarak bir kağıt üzerine yazı yazılma fotoğrafına yer verilmiştir. Görsel olarak bir mektup zarfına, postaneye, postane memuru ile konuşan bir kız fotoğrafına yer verilmiş olsaydı görsel metni daha iyi destekleyeceğinden metnin anlaşılabilirliğinin artacağı düşünülmektedir.

Yine metinde kültür aktarımı olarak kültürümüzün bir ögesi olan Kemal Sunal'ın postacı filminden bir kareye yer verilmesinin de hem metni daha iyi destekleyeceği hem de kültür aktarımının da sağlanacağı düşünülmektedir.

**Dinleme 6: Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı A2
Dinleme Metni 6: “REKLAMLAR”**

DİNLEME

A) Reklam anonslarını dinleyiniz ve aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Birinci reklamda sandaleler ne kadar indirimli?

2. İkinci reklamdaki kampanya ne zaman bitiyor?

3. Üçüncü reklamda hangi ürünler indirimde?

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

Dinleme etkinliğinde üç farklı indirim reklamının anonsuna yer verilmiştir. Etkinlik soru tipi olarak açık uçlu üç soruya yer verilmiş, öğrencilerden her bir reklam için bir soruya cevap vermeleri istenmiştir. Etkinlikte kullanılan dilbilgisi yapıları seviyeye uygundur. Etkinlikte öğrencilerin A2 seviyesinde anlamakta zorlanabileceği bazı kalıp ifadeler yer verilmiştir. (Eskiye getir, yeniyi götür; üç al, iki öde takım elbise) Metnin hızı ve anlaşılabilirliği: Metin hız ve anlaşılabilirlik yönünden değerlendirildiğinde hızlı olduğu gözlemlenmiştir. Ancak etkinlik çoktan seçmeli iki sorudan oluşturduğu için öğrenciler cevap verirken zorlanmamışlardır. Dinleme metni seviyeye genel olarak uygundur. Etkinlikte ilk iki sorunun cevabı kısa olduğu için öğrenciler rahatlıkla cevap verebilmekte ama üçüncü sorunun cevabının uzun olması ve cevap içinde geçen “erkek takım elbise” kelime grubunun anlamını bilmemeleri sebebiyle öğrenciler etkinliğin üçüncü sorusunu cevaplamakta zorlanmaktadırlar. Dinleme metninde görsele yer verilmemiştir. Etkinlikteki reklamda buluna halı, ayakkabı mağazası, takım elbise gibi kelimelerin görsellerine yer verilmesi metni daha anlaşılır hale getireceği düşünülmektedir.

Dinleme metni kültür aktarımı açısından Türk alışveriş kültürünü yansıttığı düşünülmektedir ancak görsele yer verilmediği için bu eksik kalmaktadır. Bir takım elbise mağazasına bir halı mağazasına ve bir ayakkabı mağazasına yer verilmesi bu görsellerde Türk mağazalarının girişlerinde yazan “Eskiye getir yeniye götür, üç al iki öde veya eski halısını getirene yüz lira indirim” yazan bir pankartın asılı olduğu bir görsele yer verilmesinin kültür aktarımını daha iyi destekleyeceği düşünülmektedir.

Dinleme 7: Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı A2 Dinleme Metni 7: “KAMPTA”

DİNLEME

A) Dinleyiniz ve İşaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: ✗)

Vedat ve arkadaşları selir hayatında çok yolculuyorlar.

Tabiatın sessizliği Vedat ve arkadaşlarını dinlendiriyor.

Vedat ve arkadaşları her hafta içi göl kenarında kampa gidiyorlar.

Onlar kampa hiç balık tutmazdılar.

Kamp çok kabak ve görüldü.

D **Y**

IV. ULUSLARARASI İNSANİ BİLİMLER SEMPOZYUMU

Dinleme etkinliğinde hafta içi şehirde yoğun çalışan Vedat ve arkadaşının kampa gitmesi ve oradaki sohbetleri konu edilmektedir. Etkinlikte beş doğruyanlış sorusuna yer verilmiştir. Etkinlik dilbilgisi olarak seviyeye uygundur. Etkinlikte kullanılan kelimeler de seviyeye uygundur. Etkinlik hız ve anlaşılabilirlik açısından dinleme ses kaydı seviyeden hızlı olduğu için öğrenciler işaretlemekte zorlanmaktadırlar. Etkinlikte kullanılan görsel metinle uyumlu ve anlaşılırdır.

Dinleme 8: Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı A2 Dinleme Metni 8: “DALIŞ KULÜBÜ”

DİNLEME

A) Diyalogu dinleyiniz. Sorulara cevaplayınız.

1. Emre Bey'in problemi nedir?

a) Hafta sonu çok yoğundur.

b) Kulübe üye değildir.

c) Dalış tüpü bozuktur.

d) Kuşadası'nda dalış yapmak istememektedir.

2. Turla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

a) Turla, hafta sonu balıkçılık yapacak.

b) Dalışlar, haftasonu yapılacak.

c) Turla, Kuşadası'na gidecek.

d) Turla, Beyaz Dalış Kulübü düzenliyor.

Dinleme etkinliğinde dalış sporu ile ilgilenen Emre isminde bir gencin dalış kulübüne üye olmasından ancak hafta sonu yapılacak dalış için dalış tüpü bozulduğu için yardım almak üzere dalış kulübünü araması konu edilmektedir. Etkinlikte çoktan seçmeli iki soruya yer verilmiştir. Metinde kullanılan dilbilgisi seviyeye uygundur. Metinde kullanılan kelimelerden bazıları öğrencinin anlayamayacağı (dalış, dalış tüpü, üye) kelimelerdir. Dinlemenin hızlı olmasına rağmen öğrenciler cevaplamakta zorlanmamışlardır çünkü etkinlik çoktan seçmeli iki sorudan oluşmaktadır.

Metinde görsele yer verilmemiştir. Metinde görsel kullanımının metnin daha anlaşılır olmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

Dinleme bölümlerinde iki farklı üniteye iki farklı dinleme metninde dalış sporuna yer verilmiştir. Kullanılacak çok fazla spor dalı varken her iki dinlemede de dalış sporuna yer verildiği gözlemlenmiştir. Bunun yerine farklı spor dallarına da yer verilmesi öğrencinin daha çok kelime öğrenmesini sağlayacağı gibi Türk kültürünü yansıtan spor dallarına da yer verilmesi (okçuluk, güreş vb.)nin kültür aktarımını destekleyeceği düşünülmektedir.

**Dinleme 9: Gazi Üniversitesi Yabancılar Türkçe Öğretimi Kitabı A2
Dinleme Metni 9: “DEDİKODU”**

DİNLEME

A) Aşağıdaki soruları dinlediğiniz diyaloga göre cevaplayınız.

1. Kim evleniyor?
a) Aşk ve Sedat
b) Aşk ve Kerem
c) Canan ve Faruk
2. Düğün nerededir?
a) Tarih Etes Otel’inde
b) Anadolu Otel’inde
c) Tarih Anadolu Otel’inde
3. Düğünde hangi şarkıcı sahneye çıkmıştır?
a) Sazen Aksu
b) İon Karsca
c) Sertap Erenet

**B) Dinlediğiniz diyaloga göre işaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: ✗)**

	D	Y
Aşk, Sedat Boy’ın kocasıdır.		
Faruk Ekinli, ünlü bir iş adamıdır.		
Aşk, ünlü bir mimardır.		
Düğün tarihi bir oteldedir.		
Canan, düğün haberini gazeteden okudu.		

Dinleme etkinliğinde Canan isimli bir bayanın gazetede okuduğu bir magazin haberini arkadaşına anlatması konu edilmiştir. Dinlemede üç adet çoktan seçmeli beş adet doğru-yanlış işaretleme sorusuna yer verilmiştir. Metinde kullanılan dilbilgisi seviyeye uygundur. Metinde kullanılan kelime ve kelimeler de seviyeye uygunluk arz etmektedir. Metnin hızlı seslendirilmektedir. Öğrenciler cevaplarırken zorlanmaktadırlar.

Etkinlikte görse yer verilmemiştir. Etkinlikte gazete haberi okuyan bir bayan resmine ya da sohbet eden iki bayan resmine yer verilmesi, dinleme etkinliği içinde geçen Sertap Erenet’in bir fotoğrafına yer verilmesinin dinleme etkinliğinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

**Dinleme 10: Gazi Üniversitesi Yabancılar Türkçe Öğretimi Kitabı A2
Dinleme Metni 10: “HAYDİ UÇURTMA ATÖLYESİNE”**

DİNLEME

A) Dinlediğiniz diyaloga göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Atış ne hakkında?
a) cam boyama
b) tük tasarımları
c) uçurtma yapımı
d) maket yapımı
2. Atölyeye kimler katılabilir?
a) sadece erkekler
b) sadece kadınlar
c) sadece çocuklar
d) herkes
3. Atölye hangi günler hizmet vermektedir?
a) hafta sonları
b) hafta içi her gün
c) haftanın yedi günü
d) hafta içi her gün ve cumartesi günleri

**B) Dinlediğiniz diyaloga göre işaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: ✗)**

	D	Y
Uçurtma malzemelerini atölye vermektedir.		
Atölye biniindedir.		
Uçurtma müzesinde aynı tip uçurtmalar vardır.		
Uçurtma müzesi ücretsizdir.		
Atölyeye son başvuru tarihi 30 Eylül 2012 mesai bitimine kadardır.		

Dinleme etkinliği uçurtma atölyesi hakkındadır. Etkinlikte üç adet çoktan seçmeli beş adet de doğru-yanlış işaretleme etkinliğine yer verilmiştir. Etkinlikte kullanılan dilbilgisi yapısı genel olarak seviyeye uygundur. Etkinlikte kullanılan kelimelerden bazıları (uçurtma, atölye, hizmet ver-, takı tasarım, maket yapımı vb.)öğrencinin anlayamayacağı seviyededir. Dinlemenin hızı ve anlaşılabilirliği dinleme anlaşılırdır fakat çok hızlı seslendirildiği için öğrenciler cevaplamakta zorlanmaktadır.

Dinlemede görsele yer verilmemiştir. Görsel olarak bir uçurtma resmi bir atölye resmine yer verilmesi metnin daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı düşünölmektedir. Metin kültür aktarımı açısından uygundur. Bunun yanı sıra kültürümüze uygun çocuk oyunlarına da hem dinleme hem okuma hem konuşma metinlerinde yer verilmesinin kültür aktarımını sağlayacağı düşünölmektedir.

Dinleme 11: Gazi Üniversitesi Yabancılar Türkçe Öğretimi Kitabı A2 Dinleme Metni 11: “TİYATRODAKİ SÜRPRİZ”

DİNLEME

A) Dinlediğiniz parçaya göre aşağıdaki sorulara cevaplayınız.

1. Mustafa nerede dalgı yaptı?
a) Adana'da
b) Ankara'da
c) Antalya'da
d) Alanya'da
2. Mustafa denizlerde ne gördü?
a) sıkı bir dünya
b) karanlık bir dünya
c) bambaşka bir dünya
d) korkunç bir dünya
3. Bugün Mustafa için nasıl bir gündür?
a) Değişik bir gündür.
b) Sıkı bir gündür.
c) Heyecanlı bir gündür.
d) Bambaşka bir gündür.
4. Mustafa daleşi kime anlatıyor?
a) ailesine
b) arkadaşlarına
c) gönlüğe
d) öğrencilerine

**B) Dinlediğiniz diyaloga göre işaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: x)**

Mustafa bir uzmandan yardım aldı.		D	Y
Mustafa sudaki saat keldi.			
Mustafa denizlerdeki dünyayı beğendi.			
Mustafa sudan çıktıktan sonra soğuk bir şeyler içti.			
Mustafa gemiden ayrılmadan önce suyu selamladı.			

Dinleme etkinliğinde Yıldız Kenter'e ait bir tiyatro oyununa gidilmesi ve tiyatro oyunu ile alakalı bir sürpriz konu edilmiştir. Dinleme etkinliğinde on dokuz boşluk doldurma ve dört adet açık uçlu soru tipine yer verilmiştir. Etkinlikte kullanılan soru tipinde boşluk doldurma soruları çok fazladır. Dinleme ses kaydı da hızlı gittiği için öğrenciler dinlediklerinde kelimeyi anlasalar bile yazmak için yetiştiremediklerini ifade etmişlerdir. Dinleme metninin içinde öğrencilerin anlayamayacağı türden kelime ve kelime gruplarına(iri yarı, bir anda, bambaşka, ayrıl- vb.) yer verilmiştir.

Dinleme etkinliğinde görsele yer verilmemiştir. Etkinlikte bir tiyatrodan bahsedilmiştir. Yıldız Kenter'e ait bir tiyatro kesitine yer verilmesi hem

etkinliğe hareket kazandırıp sıkıcılıktan uzaklaştıracağı hem de metnin anlaşılmasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Dinleme 12: Gazi Üniversitesi Yabancılar Türkçe Öğretimi Kitabı A2 Dinleme Metni 12: “ SEVGİLİ GÜNLÜK”

DİNLEME

A) Aşağıdaki metnin boşluklarını dinlediğiniz parçaya göre doldurunuz.

..... Karagöz Kültür Merkezinde Yıldız Kenter'in bir oyunu vardı. Ben de yeni oyunu izlemek için oraya gittim. Oyun saat ..... başladı. Salon çok kalabalık değildi. Çünkü bilet fiyatları ..... yüksekti. Ön sıralardaki boş bir koltuğa oturdum. Yarım saat ..... oyun başladı. Oyun ..... herkes sustu. Sahneye iki yan bir adam çıktı. Bize ..... oyunun konusunu ve sonunu anlatmaya başladı. Hepimiz şaşkıncıyla ..... bir oyun ..... sonucu öğrendik. Sonucu öğrendikten ..... oyunu izlemek gerekmezdi. Ayrılmak için ayağa kalktım. .... Yıldız Kenter sahneye çıktı. .... koltuğuma oturdum. Yıldız Kenter ..... bir oyun ..... başladı.

B) Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metindeki oyun ne zaman sahnelendi?
2. Oyun saat kaçta başladı?
3. Herkes neden sustu?
4. Seyirciler oyunun sonunu ne zaman / nasıl öğreniyorlar?

Dinleme etkinliği Mustafa isimli bir gencin dalış dersleri alması hakkındadır. Etkinliği çoktan seçmeli dört soru ve beş doğru yanlış sorusundan oluşmaktadır. Dinlemede kullanılan dilbilgisi yapısı seviyeye uygundur. Dinleme seviyeden daha hızlı olduğu için öğrenciler cevaplamakta zorlanmaktadırlar. Etkinlikte görsele yer verilmemiştir. Dalış sporu dünya genelinde yapılan bir spor olmaması ve genel olarak öğrencilerin ilg alanlarına girmediği için öğrencinin motivasyonunu düşürmekte etkinli cevaplamakta öğrenciler zorlanmaktadırlar. Dinleme ses kaydında bir erkek seslendirirken kitapta Zeynep isimli bir kız ismi verilmiştir. Dinleme seviyeden daha hızlıdır. Öğrenciler cevaplamakta zorlanmaktadırlar.

A2 seviyesinde dalış sporuna bu metin ile birlikte 3 defa dinleme etkinliklerinin içinde yer verilmiştir. Dalış sporu yerine öğrencilerin daha kolay anlayıp yorum yapabilecekleri bir spor dalına yer verilmesi anlaşılabilirliği arttıracığı gibi Türk kültürünü yansıtan bir spor dalına yer verilmesi de kültür aktarımı açısından daha uygun olacağı düşünülmektedir.

**Dinleme 13: Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı A2
Dinleme Metni 13: “İKİ KARDEŞ”**

DİNLEME

A) Metindeki boşlukları dinlediğiniz diyaloga göre doldurunuz.

Gökçe : Alev, hafta sonu benim ..... eblemi giydin mi?
Alev : Evet abla, ben .....
Gökçe : ..... izin olmadan eblemi giyorsun de üzerine kola döküyorsun.
Alev : Ama daha dün sen de benim ..... giydin. Ben sana kızıyor muyum?
Gökçe : Ben ..... kullanıyorum. Senin gibi yapmıyorum.
Alev : İstemiyorsan ..... eblemini giymem.
Gökçe : ..... giyebilsin ama daha dikkatli kullanman gerekir. Sen benim ..... eblemeden daha kıymetlisin.
Alev : ..... abla. Bundan sonra daha çok özen göstereceğim.

**B) Dinlediğiniz diyaloga göre işaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: x)**

	D	Y
Gökçe, Alev'in küçük kardeşidir.		
Alev, ablasının ayak eblemi giyer.		
Beş eblemin üzerine kola dökülür.		
Gökçe, Alev'e kızar.		
Alev, Gökçe'den özür dilemez.		

Gökçe ve Alev isimli iki kardeşin birbirlerinin kıyafetlerini kullanmaları hakkındadır. Dinleme etkinliğinde on üç adet boşluk doldurma beş adet doğru-yanlış işaretleme sorusuna yer verilmiştir. Etkinlikte kullanılan dilbilgisi yapısı seviyeye uygundur. Etkinlikte kullanılan kelimelerin seviyeye uygunluk arz etmektedir. Dinleme metni seviyeye göre hızlıdır ve dinleme bölümünün A bölümündeki boşluklar çok fazla ve yakın aralıklarla kelime yazası öğrenciden istendiği için öğrenciler bu bölümü cevaplamakta zorlanmaktadır.

Etkinlikte iki bayan fotoğrafına yer verilmiştir. Ama fotoğraf diyalogdaki gibi konuşan iki bayan değil birbirine sırt dönmüş küsmüş ya da birbiri ile ilgisiz iki bayanı çağrıştırmaktadır. Birbirine dönük konuşan ya da tartışan iki bayan resmine yer verilmesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir.

**Dinleme 14: Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı A2
Dinleme Metni 14: “SEYAHAT ACENTESİ”**

DİNLEME

A) Aşağıdaki sorular dinlediğiniz diyaloga göre yanıtlayınız.

1. Fatma Hanım tatile kiminle/kimlerle gidecek?
a) Ailesi ile   b) İş arkadaşları ile
c) Okul arkadaşları ile   d) Yalnız
2. Diyalogdaki turun kişi başı ücreti ne kadardır?
a) 1600 lira   b) 1090 lira   c) 108 lira   d) 180 lira
3. Aşağıdaki yaş aralıklarından hangisi için tur ücretsizdir?
a) 0 – 3   b) 3 – 6   c) 3 – 9   d) 0 – 6

B) Dinlediğiniz diyaloga göre işaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: ✗)

	D	Y
Fatma Hanım'ın ailesi üç kişiliktir.		
Fatma Hanım yurt dışı turlarla ilgilenmektedir.		
Fatma Hanım telefonda rezervasyon yaptırmıştır.		
Fatma Hanım Kurban Bayramı'nda tatile çıkmak istiyor.		

Dinleme etkinliğinde Fatma isimli bir hanımın Kurban Bayramı'nda tatil için seyahat acentesi ile görüşmesi konu edilmiştir. Etkinlikte üç adet çoktan seçmeli soruya ve dört adet doğru-yanlış tipi soruya yer verilmiştir. Etkinlik dilbilgisi açısından seviyeye uygundur ama etkinlikte öğrencilerin anlayamayacağı türden kelime ve kelime gruplarına(rezervasyon, acente, fırsat, konaklamak kişi başı)yer verilmiştir. Metin hızlıdır öğrenciler soruları cevaplamakta zorlanmaktadırlar.

Metinde görsele yer verilmemiştir. Bir tatil acentesi fotoğrafına, telefonda konuşan iki bayan resmine ya da dinleme ses kaydında bulunan Doğu Karadeniz'e ait şehirlerle ilgili bir gezi afişine yer verilmesi metnin anlaşılabilirliği yönünden uygun olacağı gibi ülkemize ait tarihi ve turistik yerleri de tanıtmaya katkısı olacağından kültür aktarımı açısından uygun olacağı düşünülmektedir.

**Dinleme 15: Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı A2
Dinleme Metni 15: “MUSTAFA’NIN YAZ TATİLİ ”**

DİNLEME

A) Metindeki boşlukları dinlediğiniz diyaloga göre doldurunuz.

Merhaba, ben ..... On iki ..... Bu yaz ..... size anlatmak istiyorum. Okul tatili ..... köyedeki dedem ve babaannemin yanına gittim. Oradaki günlerim çok ..... geçti. Köyde yaşamak bençe çok ..... Çünkü köy, şehir gibi sıkıcı değil ..... farklı şeyler yapabiliyim. Amcamın oğlu Osman ile hiç ayrılmadık. Derede balık tuttuk, dedemin atı Doruya bindik, bol bol ..... topladık ve dedeme yardım ettik...

Ben köye gittikten bir ..... sonra halamın kızı Zehra'nın düğünü oldu. .... bir köy düğünü gördüm. Zehra ablayı ata bindirdiler, damadı köy meydanında ..... ettiler. Bunun ilk defa gördüm. .... bütün akrabalarımız düğündeydi böylece bütün akraba bir araya ..... Annem, ... her türlü misafirlere için çeşit çeşit lezzetli yemekler hazırladılar. Düğün iki gün sürdü ve ..... çok eğlendik.

Size anlatacağlarım bu kadardı. .... kalın.

B) Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre yanıtlayınız.

1. Mustafa, tatil için nereye gitti?
a) şehre b) yurt dışına
c) köye d) kampa
2. Mustafa, tatilde ne yapmadı?
a) Balık tuttu. b) Meyve topladı.
c) Eşeğe bindi. d) Dedesine yardım etti.
3. Mustafa, köyde kimin düğününe katıldı.
a) teyzesinin kızının düğününe
b) amcasının oğlunun düğününe
c) halasının kızının düğününe
d) arkadaşının düğününe

C) Dinlediğiniz diyaloga göre işaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: x)

Metinde Mustafa isimli bir çocuk yaz tatilini anlatıyor.

Osman, Mustafa'nın dedesinin oğludur.

Mustafa'nın halasının kızının adı Leyla'dır.

Gelin düğünde ata bindi.

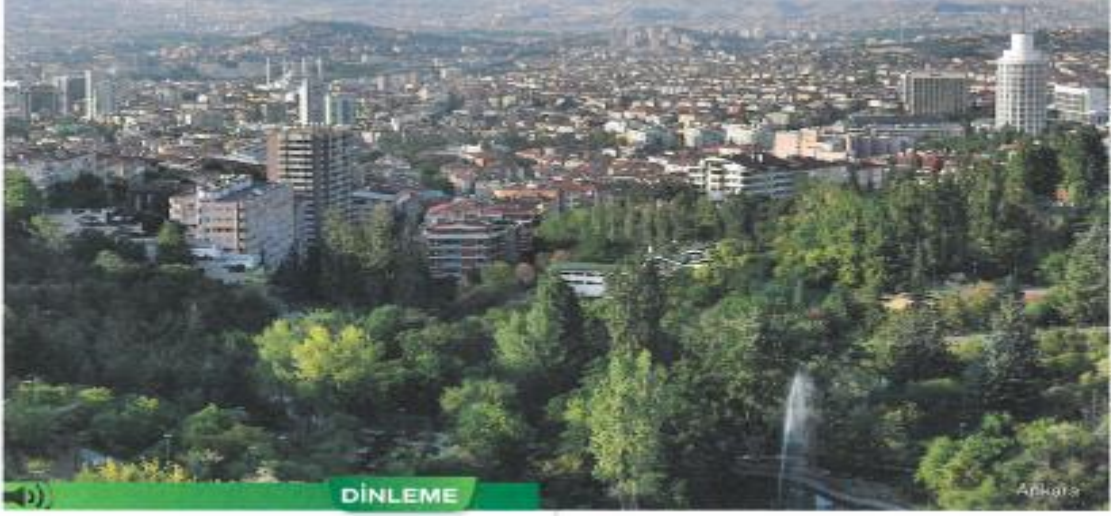
Köyedeki düğün dört gün sürdü.

D	Y

Dinleme etkinliğinde on iki yaşındaki Mustafa isimli bir çocuğun yaz tatilinde köyüne gitmesi ve burada yaşadıkları ile teyzesinin kızının düğününe katılması ve düğünde gördükleri konu edilmiştir. Metin dilbilgisi ve kullanılan kelimeler açısından seviyeye uygundur. Dinleme hızlıdır. A bölümündeki boşlukların cevaplanmasında zorlanmaktadırlar.

Metinde bir görsel kullanılmıştır. Metnin ses kaydında bir düğünden dedesinin atından meyve bahçelerinden bahsetmiştir. Metinde bir düğünden bahsetmesine rağmen kullanılan görsel bir düğünden ziyade halk oyunları ekibinin gösterisini andırmaktadır. Burada otantik bir resim mesela dinleme ses kaydında da geçtiği gibi ata binmiş bir gelin resmi hem metnin daha iyi anlaşılmasına hem de kültür aktarımına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Dinleme 16: Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı A2 Dinleme Metni 16: "SINIF ARKADAŞLARI"

A) Dinlediğiniz diyaloga göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**
  - Necla ve Ersin Ankara'da bir davette tanıştılar.
  - Ersin bekâr, Necla evlidir.
  - Necla, Ersin'in eşyle tanışmak istiyor.
  - Ersin Karabük'te yaşıyor.
- Necla neden cumartesi günü Ersin'le buluşacak?**
  - Ersin'le daha fazla vakit geçirmek için.
  - Doç zamanını değerlendirmek için.
  - Ersin'in eşyle tanışmak için.
  - Kumru Restoran'ı çok sevdiği için.
- Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?**
  - Necla, Ersin'in eşiyle tanışıyor.
  - Necla ve Ersin önceden tanışıyor.
  - Necla, Ersin'in eşyle tanışmak istemiyor.
  - Ersin'in eşi, Necla'yı önceden tanıyor.

C) Diyaloga göre işaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: ✗)

Ersin Karabük'te eşyle birlikte yaşıyor.

Necla, Ersin'in okul arkadaşıdır.

Necla, Ersin ve eşyle cumartesi saat 21.00'da buluşacak.

Necla'ya göre Kumru Restoran güzel bir mekândır.

Necla ve Ersin yıllar sonra bir seyahatte tanıştılar.

Necla, tek başına Alanya'da yaşıyor.

D	Y

Dinlemede üniversite aynı sınıfta okuyan Ersin ve Necla isimli iki arkadaşın yıllar sonra Ankara'da bir davette karşılaşmaları ve sohbetleri konu edilmektedir. Etkinlikte üç adet çoktan seçmeli altı adet de doğru yanlış sorusuna yer verilmiştir. Etkinlikte dilbilgisi olarak az da olsa orta seviye dilbilgisine yer verildiği gözlemlenmiştir. Kelimeler genel olarak seviyeye uygundur. Metnin seviyeye göre hızlıdır. Öğrenciler cevaplamakta zorlanmaktadırlar. Anlaşılır olmasına rağmen hızlı olduğu için cevaplanmakta zorlanmaktadır.

Etkinlikte bir şehir görseline yer verilmiştir. Ama yabancı öğrencinin buranın Ankara olduğunu tahmin etmesi zordur. Ankara'ya ait belirgin yapıların ya da doğal mekânların verilmesi (Ankara Kalesi, Anıtkabir, Kızılay Meydanı vb.) hem metnin daha iyi anlaşılmasını hem de Ankara'yı hiç bilmeyen birinin şehir hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayacağı için kültür aktarımını destekleyeceği düşünülmektedir.

**Dinleme 17: Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı A2
Dinleme Metni 17: “KULAĞINIZ BİZDE OLSUN”**

DİNLEME

A) Aşağıdaki sorulara metne göre cevaplayınız.

1. Metindeki kişiler nerede?
a) kütüphanede
b) caddede
c) televizyon programında
d) radyo programında
2. Aşağıdakilerden hangisi örnekteki kitapta yer almaz?
a) futboldeki en hızlı gol
b) dünyanın en şımarık adamı
c) dünyanın en hızlı arabesi
d) dünyanın en uzun boylu adamı
3. Aşağıdakilerden hangisi kitabın özelliklerinden biri değildir?
a) Kitap, iki bölüme ayrılmıştır.
b) Kitap satışta ilk sıradadır.
c) Kitap 2006'da Türkçe yayımlandı.
d) Kitap her yaş grubunun ilgisini çeker.

Dinlemede bir radyo programına katılan kitabevi sahibi Ümit Bey'in bu hafta raflarda yerini alan Guinness rekorlar kitabını tanıtmaya çalışması konu edilmektedir. Etkinlikte üç adet çoktan seçmeli soruya yer verilmiştir. Etkinliğin dil bilgisi yapısı seviyeye uygundur. Etkinlikte kullanılan kelimeler genel olarak seviyeye uygun olmakla birlikte öğrencilerin anlayamayacağı türden kelime ve kalıp ifadelerle (7'den 70'e, raflarda yerini almak, takipçi, ilk fırsatta vb.) yer verildiği gözlemlenmiştir. Dinleme ses kaydında iki erkek sohbet etmiş ve ses tonları birbirlerine yakın olduğu için bazı yerlerde anlaşılabilir değildir. Etkinlikte görsel olarak bir radyo spikeri fotoğrafına yer verilmiştir. Diyalogda radyo spikeri ve konuğu konu edilmişken görselde sadece bir radyo spikerine yer verilmiştir. Spiker ve onun misafiri görseli metnin daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

**Dinleme 18: Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı A2
Dinleme Metni 18: “YAYLADA ROPÖRTAJ KEYFİ”**

DİNLEME

A) Dinlediğiniz diyaloga göre işaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: ✗)

Köy halkı çok misafirperverdir.
Köy halkı sadece kendi ürünlerini tüketir.
Köydeki insanların hepsi çok gençtir.
Bis önemli bir geçim kaynağıdır.
Burada geniş çay bahçeleri vardır.

D	Y

Dinleme etkinliğinde Karadeniz’de bir yayla köyünde köy muhtarı Ali Amca ile yapılan röportaja yer verilmiştir. Dinleme etkinliğinde beş doğru yanlış soru tipine yer verilmiştir. Metin dilbilgisi olarak seviyeye uygundur. Metinde geçen kelimelerin bazıları öğrencilerin anlayamayacağı (yem, muhtar, misafirperver, vb.) dinlemenin hızlıdır. Hızlı olduğu için anlaşılmakta zorlanmaktadır. Ayrıca köyün muhtarını canlandıran erkek ses tonu yaşlı biri canlandırdığı için net değildir. Kelimeler anlaşılmamaktadır.

Dinlemede Karadeniz bölgesinde bir yayla köyü resmine yer verilmiştir. Ancak bir röportaj resmine yer verilmemiştir. Seçilen konu kültür aktarımı sebebiyle çok uygundur. Etkinliğin daha fazla görselle desteklenmesi hem etkinliği daha anlaşılır hale getireceği öğrencilerin kavramasını kolaylaştıracağı hem de kültür aktarımını destekleyeceği düşünülmektedir.

**Dinleme 19: Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı A2
Dinleme Metni 19: “ÖĞRENCİ HABERLERİ”**

DİNLEME

A) Dinlediğiniz diyaloga göre işaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: ✗)

	D	Y
Birinci öğretimdeki üniversite öğrencileri harç yatırmayacaklar.		
Lisansüstü öğrencileri bu uygulamadan yararlanacak.		
İkinci öğretim öğrencileri de yeni dönem için para ödemeyecekler.		
Mustafa harçlarla ilgili habere geçiyor.		
Nese bu haberi gazeteden öğreniyor.		

Dinleme etkinliğinde Özgür Neşe ve Mustafa isimli üç üniversite öğrencisinin üniversite harçlarının kaldırılmasıyla alakalı diyalogları konu edilmiştir. Dinleme etkinliğinde beş adet doğru yanlış sorusuna yer verilmiştir. Etkinlik dilbilgisi açısından seviyeye uygundur. Etkinlikte kullanılan kelimeler genel olarak seviyeye uygun olmakla birlikte öğrencilerin anlayamayacağı (harç, ikinci öğretim, hadi ben kaçtım) türden kelime ve kalıp ifadeye de yer verildiği gözlemlenmiştir. Metnin hızlıdır ancak anlaşılırdır. Çünkü doğru yanlış cevaplama şeklinde bir soru tipine yer verilmiştir. etkinlikte bir sohbet eden üç genç fotoğrafına yer verilmiştir. Temaya uygundur ancak dinlemede bir okulda oldukları anlaşılan(ben derse kaçtım!) öğrenciler varken çizgi film karakteri üç kişinin sohbeti verilmiş bu insanların elinde kitap veya çantaları bulunmamaktadır. Görselde bir okulda değil bir parkta olduğu görülmektedir.

Dinleme metni konu olarak kitapta bulunması gereken bir konu olmasına rağmen bu dinleme etkinliğine orta seviye ders kitaplarında yer verilmesi hem dinlemenin anlaşılabilirliğini artıracak hem de öğrencilerin işine daha çok yarayacağı düşünülmektedir.

Dinleme 20: Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı A2 Dinleme Metni 20: “ŞİFALI SULAR”

DİNLEME

A) Diyaloga göre işaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: ✗)

	D	Y
Selin ve Merfa kaplıcalara gitti.		
Kaplıcalar sadece tuzlu su için önemliydi.		
Şifalı su insanlara sağlık verir.		
Kaplıcalarda her hastalığın tedavisi vardır.		
İca, kaplıcanın eş anlamıdır.		

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

Dinleme etkinliği Selin ve Marta isimli iki arkadaşın Kızılcahamam ziyaretlerinden dönerken kaplıca tabelası görmeleri ve kaplıca hakkında aralarında geçen diyaloga yer verilmiştir. Dinleme etkinliğinde beş adet doğru yanlış sorusuna yer verilmiştir. Etkinlik dilbilgisi açısından seviyeye uygundur. Etkinlikte kullanılan kelimeler genel olarak seviyeye uygun olmakla birlikte öğrencilerin anlayamayacağı türden(maden, ılıca, romatizma, direnç vb.) kelimelere yer verilmiştir. Metin seviye için çok hızlıdır. Anlaşılır olmasına rağmen çok hızlı olduğu için öğrenciler cevaplamakta zorlanmaktadırlar. etkinlikte görsele yer verilmemiştir. Bir kaplıca görseline bir tabela görseline sohbet eden iki arkadaş görseline yer verilmesi, metinde geçen Türkiye tarihi ve turistik açıdan önemli Kızılcahamam'ın bir görseline yer verilmesi hem metnin daha iyi anlaşılmasını hem de kültür aktarımı sağlayacağı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yabancılara Türkçe öğretim kitaplarındaki dinleme bölümleri farklı açılardan ele alınmıştır. Diğer beceriler için yapılan akademik çalışmalar göz önüne alındığında dinleme etkinliklerinin sayılarının diğer becerilere oranla az olduğu saptanmıştır. Dinleme etkinlikleri üzerine çalışan Yavuz (2016) Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi A1-B2 ders kitaplarını incelediği çalışmasında dinleme etkinliklerinin diğer etkinliklerden daha az olduğunu ifade etmektedir.

Dinleme etkinlikleri üzerine çalışan Elemen(2014) "Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin lisans düzeyinde kullandıkları dinleme stratejileri" isimli yüksek lisans tezinde dinleme becerisini geliştirmeye yönelik stratejiler nelerdir sorusu üzerinde durmuştur.

Dinleme ve yazma dillerde en zor edinildiği bilinen becerilerdir. Türkçe için de durum değişmemektedir. Dinleme becerisi dil öğretim merkezlerinde de geri planda kalmaktadır. Temel düzeyde öğrencilerin kelime bilgisinin az olması, dil bilgisi yapılarının çoğunu bilmemeleri ve henüz dil yapısına alışık olmamaları gibi sebeplerle dinleme etkinliklerini cevaplamakta zorlanmaktadırlar.

Temel düzeyde öğrencileri dinleme etkinliklerinde zorlayan bir başka etken de dinleme ses kayıtlarının hızı ve dinlemeyi seslendiren kişilerin telaffuzudur. Avrupa dil çerçeve programına göre temel düzeyde öğrenciler basit düzeyde ve günlük hayatta kullanılan cümleleri yavaş konuşulduğunda anlayabilir şekilde olmasına rağmen Gazi Üniversitesi temel düzey(A1-A2) ses kayıtlarında dinlemelerin hızlı olduğu gözlemlenmiştir. Bazı ses kayıtlarında ise diyalogda iki kişi verilmiş, bu iki kişinin ses tonları birbirine yakın olduğu için öğrencinin konuşan kişileri ayırt etmekte zorlandığı gözlemlenmiştir. Dinleme ses kayıtlarında ikili diyaloglarda konuşan kişilerin farklı cinsiyetlerden seçilmesi öğrencinin konuşan kişileri ayırt etmesini kolaylaştıracığı düşünülmektedir. Ayrıca temel düzeyde dinleme hızının daha yavaş olması da öğrencilerin daha rahat cevaplayabileceği düşünülmektedir.

Temel düzeyde dinleme derslerinde öğrenciler kelimeyi tam duymamakta veya düzeye uygun dil bilgisi yapısı kullanılmadığı için öğrenci kelimeyi algılamakta

IV. ULUSLARARASI İNSANİ BİLİMLER SEMPOZYUMU

zorlanmaktadır. Bu bağlamda uygun dil bilgisi yapısı kullanılması da dinleme metninin anlaşılabilirliği açısından önemlidir.

Öğrencilerin dinleme etkinliklerini yaparken zorlanmasına sebep olan bir başka etken de kaygı düzeyidir. Öğrenciler yeterince kelime bilmemeleri, seviyeye uygun dil bilgisi yapılarını henüz öğrenmemeleri ve dinleme metninin de hızlı olması sebeplerinin hepsinin veya birkaçının olması öğrencilerin kaygı düzeylerini artırmakta olduğu gözlemlenmiştir.

KAYNAKÇA

Barın, E.(2004). “Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler”, Türkiyat Araştırmaları Sayı 1, 22.

Element, B. (2014). “Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin lisans

düzeyinde kullandıkları dinleme stratejileri.” (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, Türkiye.

Gazi Üniveristesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, A2 Düzeyi, Ankara, 2014.

Ocak, Gürbüz ve Beydoğan, H. Ömer (1999). “Kültürel düzeyi farklı ailelerden gelen ilköğretim okulları birinci devre öğrencilerinin okuma-anlama düzeylerine yönelik bir araştırma”. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(2), 29-43.

Rost, M. (2001). Listening [Dinleme]. In R. Carter and D. Nunan (Eds.), *The Cambridge guide to teaching English to speakers of other languages* [Diğer dillerin kullanıcılarına İngilizce öğretmek için Cambridge rehberi] (pp. 7-13). Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511667206.002>

Yavuz, G. (2016). *Gazi TÖMER yabancılar için Türkçe öğretim seti dinleme etkinliklerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, Türkiye.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

GAZİ YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ B1 DERS KİTABININ OKUMA BECERİSİ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Lokman TANRIKULU

Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, ltanrikulu@nevsehir.edu.tr
, <http://orcid.org/0000-0002-1862-8176>

Rabia ULUSOY

YTÖ Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi,
rabiaulusoy28@gmail.com, <http://orcid.org/0000-0001-8654-2844>

Özet

Okuma yazılı bir metnin şifresini çözme, grafiksel olarak kodlanmış bir iletinin kodunu çözme demektir. Temel dil becerilerinden biri olan okuma becerisi dil öğretiminin en temel unsurlardan biridir. Hatta temel dil becerilerinin kazanımındaki dinleme-konuşma-okuma-yazma sıralaması yabancı dil öğretiminde geçerli olmadığı için okuma daha da önemli hale gelmektedir. Çünkü diğer becerilerin edinilmesinde okumaya daha büyük görevler düşmektedir. Metnin okunması sırasında elde edilecek girdinin analiz edilmesi ve çıktıya dönüştürülmesi açısından oldukça önemlidir. Okurun bu sürece girmeden belirlediği amaçlar hem ana dili okuru hem de yabancı dil okuru için maksimum düzeyde anlaşılabilirliği sağlamasına yardımcı olacaktır düşünülmektedir. Bu çalışmada Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı okuma becerisi ölçütlerine göre değerlendirilmiştir. Doküman incelemesi yoluyla Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı 1,2,3 ve 4. ünitesindeki okuma metinlerinin konuları ünite teması ile paralel mi, metinler kurmaca mı yoksa özgün mü, metinler diğer üç temel dil becerisini geliştirmeye yönelik mi, okuma sonrası metni anlamaya yönelik soruların olup olmadığı incelenmiştir. Gazi yabancılar için Türkçe öğretim seti 1 'de yer alan metinler genel olarak değerlendirildiğinde okuma metinleri öncesi ve sonrasında hazırlanan etkinlikler kolaydan zora, basitten karmaşığa ilkesine göre hazırlanmıştır. Kazanımları B1 seviyesi çerçevesinde yapılandırılmıştır. Metinlerin konuları ünitelerin konuları ile büyük çoğunlukta uyumludur. Okuma metinleri sonrası ana fikri ve yardımcı fikirlerin sorgulandığı soru ve etkinliklerin dâhil edilmesi dil öğretim süreci açısından faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılar için Türkçe Öğretimi, Okuma, B1 Ders Kitabı, Değerlendirme

Abstract

Decrypting a text written with read means decoding a graphically encoded message. Reading skill, which is one of the basic language skills, is one of the most basic elements of language teaching. In fact, reading becomes more important since the order of listening-speaking-reading-writing in the acquisition of basic language skills is

not valid in foreign language teaching. Because there are bigger tasks to read in acquiring other skills. It is very important in terms of analyzing and converting the input to be obtained during reading the text. It is believed that the goals determined by the reader before entering this process will provide maximum comprehensibility for both the mother tongue reader and the foreign language reader. In this study, Turkish Teaching Set B1 textbook for Gazi Yabancılar was evaluated according to reading skill criteria. Through the document review, the subjects of reading texts in Gazi Foreigners Turkish Teaching Set B1 textbook 1, 2, 3 and 4 are parallel to the theme of the unit, whether the texts are fictional or original, are the texts intended to develop the other three basic language skills, the text after reading Whether there are questions to understand is examined. When the texts in the Turkish teaching kit 1 for Gazi foreigners are generally evaluated, the activities prepared before and after the reading texts were prepared according to the principle of easy to difficult, simple to complex. The gains are structured in the B1 dry framework. The topics of the texts are compatible with the topics of the units in the vast majority. Including questions and activities in which the main idea and auxiliary ideas are questioned after reading texts can be useful in terms of language teaching process.

Keywords: Teaching Turkish to Foreigners, Reading, B1 Textbook, Evaluation

GİRİŞ

Temel dil becerilerinden biri olan okuma becerisi dil öğretiminin en temel unsurlarından biridir. Dil kurallarına uyararak, yazılı iletişim öğelerini sözlü iletişim öğelerine çevirmek veya bunları kavramak, karşılaştırmalar yapmak, yorumlamak, fikir yürütmek ve yargıda bulunmak amacıyla zihnin duyu organları ile ortaklaşa yaptığı etkinlik olarak değerlendirilen okuma; bilgiye, duyulara ve göz hareketlerine dayanan bir etkinliktir (Özdemir'den aktaran Küçük, 2002, s. 37). Okuma göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir. Kayalan (2000:12) okumayı bir yazar tarafından görsel uyarıcı biçiminde kodlanan anlamın, okuyucunun aklında bir anlam çıkarmasını sağlayan bir etkileşim olarak tanımlamıştır. Günay ise (2003:9) alıcının metin karşısında yaptığı düşünsel bir etkinlik olarak tanımlamıştır.

Okuma, bir yazıdaki sembolleri tanıma ve anlamlandırma etkinliğidir. Okuma sırasında, göz ve beyin ortaklaşa çalışır. Beyin, okuduklarını anlamak için hem zihinsel hem dilsel hem de dil dışı örüntüleri kullanmak üzere beyin hücrelerinin birçoğunu harekete geçirir. Dil sembollerinin anlamlandırılması, dil öğeleri arasında örüntüler oluşturup yeni düşüncelerin üretilmesi, var olan problemlere çözümler üretilmesi gibi etkinlikler göz ve beyinin ortaklaşa gerçekleştirdikleri etkinlikler olarak karşımıza çıkmaktadır (Yangın ve Tosunoğlu'ndan aktaran Şengül ve Yalçın, 2004).

Bu tanımlar yola çıkarak okumayı tanımlayacak olursak; yazılı bir metnin şifresini çözme, grafiksel olarak kodlanmış bir iletinin kodunu çözme demektir.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma

Ana dili olarak Türkçeyi öğretmede olduğu gibi yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde de okuma temel bir beceridir. Hatta temel dil becerilerinin kazanımındaki dinleme-konuşma-okuma-yazma sıralaması yabancı dil öğretiminde geçerli olmadığı için okuma daha da önemli hale gelmektedir. Çünkü diğer becerilerin edinilmesinde okumaya daha büyük görevler düşmektedir. Okuma okuyucu ve okunanları içeren etkin ve akıcı bir işlemdir. Bire metinden çıkarılacak anlam sadece basılı sayfada yer almaz. Okuyucunun zihnindeki bilgiler de önemlidir. Anderson (1999) 'a göre okuma, okuyucunun basılı sayfadaki kelimeleri kafasındaki geçmiş bilgilere birleştiren bir sinerjidir.

Okuma becerisi akademik, sosyal, kişisel ve siyasi değerlere sahiptir. Okuma öğretiminin belirtilen tanımları ve önemi ele alındığında okumanın amacı bireylerin hızlı, doğru, anlayarak okuması, okumaktan zevk alması ve işlevsel bir yazma becerisinin geliştirilmesidir. (Akyol ve Temur'dan aktaran Yaşar ve Aktay, 2015:6). Okuma becerisi, içerisinde birçok değişkeni barındıran ve sistemli bir eğitim sürecini gerektiren dil öğrenim alanıdır. Yabancı dil öğretiminde okuma becerisinin kazandırılması, hedef okuyucu kitlesinin durumu ile yakından ilişkilidir. Öğrenciler öğrenmekte oldukları dilin bilgisine, yani tümce bilgisi, sözlük bilgisi ve artalan bilgisine, yeterli düzeyde sahip olmadıkları için okuma öğretimi temelde anlama ulaşma çabası içerisinde olmaktadır. Bir başka deyişle yabancı dilde okuma, metni anlamak için yapılan okumadır. Okumanın öncelikle anlamaya yönelik olması gereklidir. Okuma becerisinin ilişkili olduğu değişkenleri genel olarak okuma eğitiminden ve öğrenciden kaynaklananlar olmak üzere iki grupta toplayabiliriz. Okuma eğitimin niteliği, kullanılan yöntem ve teknikler, öğretmenin yaklaşımı ve öğretim ortamının fiziksel koşulları okuma eğitiminden kaynaklanan değişkenleri oluşturmaktadır.

Dil eğitiminin bütünü oluşturulan dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerilerinin her biri için geçerli olan öğrenciye yönelik değişkenler, olumlu düzeye çıkartılıp dil eğitimi bunun üzerine oluşturulduğunda başarı düzeyi de artacaktır. Bu bilgiler ışığında okuma becerisine baktığımızda, öğrencinin sözlü dil düzeyi, akıcılığı, sözcük dağarcığı, öğrendiği dilin kültürüne ait bilgi birikimi, okuduğunu edinme düzeyi okuma becerisi kapsamında geliştirilmesi gereken alt alanlar olarak görülmektedir. Bu alanlarla birlikte okuma becerisini bir bütün olarak düşünüp sürece dayalı ve olabildiğince geniş katılımlı etkinliklerle geliştirilmesi yararlı olacaktır. Yabancı dil öğretiminde, okuyucunun etkin olduğu bir okuma süreci hedeflenmektedir. Okuyucunun temelde etkin olduğu okuma-anlama sürecinde, okuyucuda var olan birikim, beceri ve yeteneklerin kullanılması önemlidir. Yabancı dil öğretiminde okuma becerisi gerek zevk için okuyabilmek gerekse yabancı yayınları takip ederek akademik gelişme sağlayabilmek için önemli hale gelmektedir. Öncelikli olarak yabancı dil öğrenen birçok kişi yabancı dilde okuyabilmeyi kendilerine ana hedef olarak kabul ederler. Bu kişiler işleri veya çalışma konuları için ya da zevk almak için okuyabilmeyi kendilerine ana hedef olarak kabul ederler. İkinci olarak ise yazılı metinler çeşitli eğitim amacı için yardımcı olurlar. Dil açısından anlaşılabilir yazılı metinler okumak dil edinim sürecini destekler. Ayrıca iyi yazılmış metinler; iyi yazmak, yeni

konular sunmak, tartişmaları teşvik etmek, kelime, dilbilgisi ve deyimler gibi dil ile ilgili konuları çalışabilmek için de model oluştururlar. Dolayısı ile yabancı dilde okuma hem öğrenciler hem de öğretmenler için oldukça önemli bir beceridir.

Okuma Amaçları

Her birey bir metni farklı amaçlarla okumaktadır. Genel olarak okuma amaçları; okuyucunun okuma etkinliğini başlatma nedenlerini göstermektedir. Akyol'un (2006:31) da belirttiği gibi okuma amaçları; okuyucunun kullanacağı stratejiyi seçmesi ve metinden neyi, ne kadar öğrenmek istediğini belirlemesi açısından oldukça önemlidir. Okuma amaçları; okuma stratejilerinin ve öğrenilmek istenilen bilginin yanı sıra okuma metninin türünün ve okuma biçeminin belirlenmesinde de etkili olmaktadır. Örneğin; bir konuda detaylı bilgi edinmek amacı ile gerçekleştirilen okuma etkinliğinde tercih edilen metin türü, okuma biçemi ve kullanılan anlama stratejileri; eğlenmek amacıyla gerçekleştirilen okuma etkinliğinden oldukça farklı olmak zorundadır. Bu açıdan, başarılı bir okumanın gerçekleştirilmesi için okuma etkinliğine başlamadan önce, metnin hangi amaçla okunacağının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Okuma eylemi içinde bulunan bireyler çok farklı amaçlar çerçevesinde bu zihinsel süreç içinde bulunabilir. Metin okuma sürecinde okuma amaçları ilgili metine yaklaşım ve stratejileri metnin türüne göre etkiler. Bilgi edinme amacıyla okunan bir metin ile kurgusal zeminde inşa edilmiş bir metine yaklaşım, strateji ve okuma amacının farklı olacağı kesindir. Okumaya başlamadan önce metin türüne göre okuma amacının belirlenmesi gereklidir. Okuma amaçları okuma sürecine yön vermesi bakımından oldukça önemlidir. Okuma amaçlarına yönelik yapılan sınıflandırmalar incelendiğinde ise, bu sınıflandırmaların ya okurun okuma etkinliğine karşı kişisel tutumu (ğrenmek, eğlenmek gibi) ya da okurun süreci içerisindeki pratik ihtiyaçları (ana düşünceye ulaşmak, ayrıntıları fark etmek gibi) göz önünde bulundurulurken yapıldığı görülmektedir.

Okuma amaçları ilgili metnin okunması sırasında elde edilecek girdinin analiz edilmesi ve çıktıya dönüştürülmesi açısından oldukça önemlidir. Okurun bu sürece girmeden belirlediği amaçlar hem ana dili okuru hem de yabancı dil okuru için maksimum düzeyde anlaşılabilirliği sağlamasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın Amacı

Gazi Yabancılar için Türkçe ğretim Seti B1 Ders Kitabının okuma ltlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Sınırlılıklar

Bu alışma Gazi Yabancılar için Türkçe ğretim seti B1 ders kitabı ile sınırlıdır.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, araştırma modellerinden doküman analizi yöntemleri kullanılmıştır. Bu çalışmada okuma ölçütleri Ramazan Şimşek'in hazırladığı 'Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının temel dil becerileri bağlamında karşılaştırılmalı olarak incelenmesi' isimli yüksek lisans tezinde kullandığı ölçütlere göre değerlendirilmiştir.

Veri Analizi

Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı, bünyesinde yer alan okuma metinleri için hazırlanmış 4 boyutlu değerlendirme formu ölçütlerine göre doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Doküman analizi araştırmanın hedeflerine yönelik verilere ulaşmada dokümanların incelenmesi ile gerçekleşir (Çephi,2010). Doküman incelemesi, hem basılı hem de elektronik materyalleri incelemek veya değerlendirmek için sistematik bir işlemdir. Diğer araştırma yöntemlerinde olduğu gibi, doküman incelemesi de anlam çıkarmak, anlayış kazanmak ve ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirir. Doküman incelemesinde analitik işlem süreci, dokümanlarda yer alan verilerin bulunmasını, seçilmesini, değerlendirilmesini (anlamlandırılmasını) ve sentezlenmesini içermektedir. (Akt.:Özkan B, 2019:2) Okuma metinlerini değerlendirmek için 4 temel ölçüt belirlenmiştir. Bu ölçütler:

- 1- Metinlerdeki konular ünite konularıyla paralel mi?
- 2- Metinler kurmaca metinler mi yoksa özgün mü?
- 3- Metinler diğer üç temel dil becerisini geliştirmeye yönelik mi?
- 4- Okuma sonrası metni anlamaya yönelik sorular var mı?

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde incelenen Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı bünyesinde yer alan dinleme metinlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Gazi Yabancılar için Türkçe Seti B1 ders kitabının Okuma Becerisi Kapsamında Değerlendirilmesi

A. Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı 1. Ünitesinin (Hayatı Okumak) Okuma Becerisi Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi

Gazi yabancılar için Türkçe Seti B1 ders kitabının 1. Ünitesinde "Doğru mesleği seçmek, yeteneklerini keşfet, Bir kilimi okumak, Ekonomi gündemi" olmak üzere 4 adet okuma metni bulunmaktadır.

1) Metinlerdeki konular ünite konularıyla paralel mi?

Doğru Mesleği Seçmek: Stres ve hayat şartları temalı bu metinde hayatta karşımıza çıkan olumlu ve olumsuz olayların bizde bıraktığı etkilerden bahsedilmiş. Metin ünite ile ilişkilidir. Yeteneklerini Keşfet: Metinde öğrencilerin yeteneklerini keşfetmek için düzenlenen Cahit Arf Bilim Şenliğinden bahsedilmiştir. Hayatı okumak teması ile ilişkili bir metindir.

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

Bir kilimi okumak: Kilimlerde bulunan figürlerden ve bu figürlerin ne anlama geldiğinden bahseden bir metin. Kilimlerde yer alan figürler hayatın içinde yer olan nesnelere olduğu için metin tema ile ilişkilidir. Ekonomi gündemi: Kötü giden ekonomik durumlardan bahsedilmiştir. Ekonomi hayatın içinden bir konu olduğu için metin tema ile alakalıdır.

2) Metinler kurmaca metinler mi yoksa özgün mü?

Doğru Mesleği Seçmek: Özgün.

Yeteneklerini Keşfet : Özgün.

Bir Kilimi Okumak: Özgün

Ekonomi Gündemi: Özgün

3) Metinler diğer üç temel dil becerisini geliştirmeye yönelik mi?

Doğru Mesleği Seçmek: Dinleme, yazma, konuşma becerilerine yönelik etkinliklere yer verilmiş. Dinleme becerisine yönelik etkinlikler hem yönergeleri açısından hem de içerikleri açısından geliştirilmesi gerekmektedir.

Yeteneklerini Keşfet : Metin genel olarak konuşma ve okuma becerisi üzerine odaklanmış. Metin öncesi ve sonrası çalışmalarda kelime haznesini geliştirmeye yönelik etkinlikler mevcut olduğu için ancak dolaylı yollardan yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik olduğu söylenebilir.

Bir Kilimi Okumak: Konuşma ve yazma becerisine önem verilmiş. Konuşma ve yazma becerisine yönelik bir çok etkinliğe yer verilmiştir. Dinleme becerisi geri planda kalmıştır.

Ekonomi Gündemi: Dinleme, yazma, konuşma becerilerine yönelik etkinliklere yer verilmiştir. Yazma becerisi üzerinde daha çok durulmuştur.

4) Okuma sonrası metni anlamaya yönelik sorular var mı?

Doğru Mesleği Seçmek: Metin sonrası metni anlamaya yönelik sorular bulunmaktadır. Metne yönelik çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular verilmiştir.

Yeteneklerini Keşfet : Metin sonrası metni anlamaya yönelik sorular bulunmaktadır. Buluşların olumlu olumsuz yönlerini değerlendiren bir kompozisyon etkinliğine yer verilmiştir.

Bir Kilimi Okumak: Metin sonunda hazırlanan sorular açık uçlu ve çoktan seçmeli soruların yer aldığı etkinlikler kullanılmıştır.

Ekonomi Gündemi: Öğrencinin kendi düşünce ve fikirlerini ifade etmesi için tasarruf önerileri verilmiş ve bunlar hakkında yorum yapmaları istenmiştir.

Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabının 1. Ünitesinde yer alan okuma metninin hayatı okumak teması ile yapılandırıldığı gözlemlenmiştir. Okuma öncesi alıştırmalara yer vermemiştir. Okuma sonrası alıştırmalar ile okuma metnini anlamaya yönelik sorular sorulmuştur. Metnin ana fikrinin ve yardımcı fikrini buldurmaya yönelik açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Günlük hayatta sık karşılaşılan sorunlara, ekonomiye, kültürel değerlere yönelik metinler kullanılmıştır. Diğer beceri etkinlikleri ile konu ve işleyiş açısından bütünlük sağlanmış olup okuma metninin konuşma ve yazma becerilerini destekleyen yönünün öne çıktığı gözlemlenmiştir.

B. Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı 2. Ünitesinin (Görüldüğü gibi değil) Okuma Becerisi Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi

IV. ULUSLARARASI İNSANİ BİLİMLER SEMPOZYUMU

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

Gazi yabancılar için Türkçe Seti B1 ders kitabının 2. Ünitesinde ‘Ünlü Olmak Çok Kolay (!), Sanal Âlem, Kitabın Hikâyesi, Batıl İnanç’ olmak üzere 4 okuma metni bulunmaktadır.

1) Metinlerdeki konular ünite konularıyla paralel mi?

Ünlü Olmak Çok Kolay (!): Görüldüğü gibi değil teması ile ünlü olmak çok kolay metni ile ilişkilidir. Metinde herkesin ünlü olmak istediğini ama bunun görüldüğü kadar kolay bir şey olmadığından bahsedilmektedir.

Sanal Âlem: Bu metinde sanal alemin görünen tarafının güzel olduğunu insanların şöhrete ulaşmak için kendilerini ifade etmek için kullandıklarını ama sanal alemin görünmeyen kısmında tehlikeli şeylerin olduğunu anlatıyor. Metin ünite ile ilişkilidir. **Kitabın**

Hikâyesi: Bu metinde kitapların eskiden nasıl oluşturulduğundan ve günümüze çok azının gelebildiğinden bahsediyor. Çoğunun savaş, sel, deprem gibi nedenlerle yok olduğundan bahsediyor. Metinde kitapların görüldüğü kadar kolay yazılmadığından bahsediyor. Metin tema ile ilişkili.

Batıl İnanç: Batıl inançların mantıksal bir temele dayanmayan inançlar olduğundan 13 rakamının uğursuz kabul edildiğinden ama aslında bunun sadece bir inanış olduğundan bahsediliyor. Metin tema ile ilişkilidir.

2) Metinler kurmaca metinler mi yoksa özgün mü?

Ünlü Olmak Çok Kolay (!): Özgün.

Sanal Âlem: Özgün.

Kitabın Hikâyesi: Özgün

Batıl İnanç: Özgün

3) Metinler diğer üç temel dil becerisini geliştirmeye yönelik mi?

Ünlü Olmak Çok Kolay (!): Okuma metni sonunda hazırlanan sorular doğru/yanlış, çoktan seçmeli ve konuşma becerisine yönelik olarak hazırlanmış açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Yazma ve konuşma becerisine yönelik 3-4 etkinlik bulunmaktadır fakat dinleme becerisine yönelik bir etkinlik bulunmamaktadır. Diğer üç becerinin gelişimi eşit olarak gözetilmemiştir.

Sanal Âlem: Okuma metni sonunda hazırlanan sorular doğru/yanlış, çoktan seçmeli ve konuşma becerisine yönelik olarak hazırlanmış açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Yazma becerisi için iki farklı etkinliğe yer verilmiş. Dinleme becerisine yönelik çoktan seçmeli ve doğru/yanlış olarak hazırlanmış sorulardan oluşmaktadır. Diğer üç temel becerinin gelişimi eşit olarak gözlenmiştir.

Kitabın Hikâyesi: Mevcut okuma metni diğer dil becerilerinin gelişimini gözetmiştir. Yazma becerisi ve okuduğunu anlamaya yönelik eşleştirme etkinliği düzenlenmiştir. Konuşma ve dinleme becerisine yönelik olarak ünite başında sorulan soru ile sınıf içi tartışma ortamı yaratılmıştır.

Batıl İnanç: Konuşma ve yazma becerisine önem verilmiş. Konuşma ve yazma becerisine yönelik bir çok etkinliğe yer verilmiştir. Dinleme becerisi geri planda kalmıştır.

4) Okuma sonrası metni anlamaya yönelik sorular var mı?

Ünlü Olmak Çok Kolay (!): Metin sonrası metni anlamaya yönelik sorular bulunmaktadır. Açık uçlu ve çoktan seçmeli sorularla metni anlamaları sağlanıyor.

Sanal Âlem: Metin sonrası metni anlamaya yönelik sorular bulunmaktadır. Açık uçlu ve çoktan seçmeli sorularla metni anlamaları sağlanıyor. Sosyal medyanın yararları ve zararları ile ilgili bir kompozisyon yazılarak metni anlaması sağlanmıştır.

Kitabın Hikâyesi: Metin sonrası metni anlamaya yönelik sorular bulunmaktadır. Açık uçlu, çoktan seçmeli ve doğru/yanlış soruları ile metni anlamaları sağlanıyor. Ayrıca elektronik kitap ile basılı kitabı karşılaştıran konuşma etkinliği de metni anlamaya yönelik sorulardır.

Batıl İnanç: Metin sonrası metni anlamaya yönelik sorular bulunmaktadır. Açık uçlu ve çoktan seçmeli sorularla metni anlamaları sağlanıyor.

Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabının 2. Ünitesinde yer alan okuma metninin görüldüğü gibi değil teması ile yapılandırıldığı gözlemlenmiştir. Okuma öncesi alıştırmalara yer vermemiştir. Okuma sonrası alıştırmalar ile okuma metnini anlamaya yönelik sorular sorulmuştur. Metnin ana fikrinin ve yardımcı fikrini buldurmaya yönelik açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Metinlerde batıl inançlara, ünlü olmanın aslında görüldüğü gibi kolay olmadığına, sanal âlemin görünen renkli yüzünün arkasındaki tehlikeye yer verilmiştir. Diğer beceri etkinlikleri ile konu ve işleyiş açısından bütünlük sağlanmış olup okuma metninin konuşma ve yazma becerilerini destekleyen yönünün öne çıktığı gözlemlenmiştir. Dinleme becerisine yönelik etkinliklerin geliştirilmesi gereklidir.

C. Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı 3. Ünitesinin (Bir Bilene Danışalım) Okuma Becerisi Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi

Gazi yabancılar için Türkçe Seti B1 ders kitabının 3. Ünitesinde ‘Hangisini Seçsem?, Çay ve Kitap, Korku Yolu, Dünyamız Tehdit Altında ’ olmak üzere 4 okuma metni bulunmaktadır.

1) Metinlerdeki konular ünite konularıyla paralel mi?

Hangisini Seçsem?: Bu metinde yüksek lisans için hangi üniversiteleri seçmeye karar veremeyen birinin karar vermek için eğitim danışmanından yardım almasını anlatmaktadır. Metinde de çocuk bilmediği bir konuda bilen birine danışmaktadır. Metin ile tema ilişkilidir.

Çay ve Kitap: Bu metinde kitaplardan oluşan bir kafeden bahsetmektedir. Kitap kafe adını verdikleri bu kafenin hangi katında ne olduğundan bahsediyor. Metin tema ile çok alakalı değil.

Korku Yolu: “Caminode la Muerte” olarak bilinen halk arasında korku yolu adı verilen yolun tehlikesinde bahsedilmektedir. Araştırmalar sonunda hangi sonuçlara ulaşıldığından bahsedilmiştir.

Dünyamız Tehdit Altında: Bu metinde dünyayı bekleyen tehlikelerden bahsetmektedir. Tasarruf için hangi önlemleri alması gerektiğini anlatılıyor. Metin tema ile alakalıdır.

2- Metinler kurmaca metinler mi yoksa özgün mü?

Hangisini Seçsem?: Özgün.

Çay ve Kitap : Özgün.

Korku Yolu: Özgün

Dünyamız Tehdit Altında: Özgün

3- Metinler diğer üç temel dil becerisini geliştirmeye yönelik mi?

Hangisini Seçsem?: Metin öncesi ve sonrası etkinliklerle dört temel becerinin gelişimi üzerinde gerekli etkinlik ve çalışmalar yapılmıştır. Yazma becerisi diğer metinlerdeki yazma etkinliklerine nazaran daha kapsamlı olduğu gözlemlenmiştir.

Çay ve Kitap : Dinleme, yazma, konuşma becerilerine yönelik etkinliklere yer verilmiştir. Yazma becerisi üzerinde daha çok durulmuştur.

Korku Yolu: Okuma metni içinde üç temel becerinin birlikte gelişimi gözetilmiştir, Konuşma, yazma becerilerine yönelik etkinlikler oldukça yeterli sayılabilir. Dinleme becerisi ise çoktan seçmeli ve doğru/ yanlış ile ilgili sorular vardır. Bundan dolayı da geri planda kalmış olduğu söylenebilir.

Dünyamız Tehdit Altında: Genel olarak metin diğer üç becerisinin gelişimini de gözettiği görülmektedir. Duyguların algılanması üzerine hem konuşma becerisi ekseninde hem de yazma becerisi ekseninde etkinlikler yapılmıştır. Dinleme becerisi ise geri planda kalmıştır.

4- Okuma sonrası metni anlamaya yönelik sorular var mı?

Hangisini Seçsem?: Metin sonrası metni anlamaya yönelik sorular bulunmaktadır. Metne yönelik çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular verilmiştir.

Çay ve Kitap : Metin sonunda hazırlanan sorular açık uçlu ve çoktan seçmeli soruların yer aldığı etkinlikler kullanılmıştır.

Korku Yolu: Metin sonrasında metni anlama ve pekiştirmeye yönelik sorular ve etkinlikler bulunmaktadır.

Dünyamız Tehdit Altında: Metin içinde verilen bilgilerin kontrolüne yönelik doğru/ yanlış soruları bulunmaktadır. Ayrıca icatlara yönelik bir de yorum sorusu sorulmuştur.

D. Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı 4. Ünitesinin (Geçmişten Günümüze) Okuma Becerisi Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi

Gazi yabancılar için Türkçe Seti B1 ders kitabının 4. Ünitesinde ‘Yunus Emre’ye mektup, Şikayetim var, Eleman aranıyor, Hayatım tiyatro” olmak üzere 4 okuma metni bulunmaktadır.

1) Metinlerdeki konular ünite konularıyla paralel mi?

Yunus Emre’ye Mektup: Geçmişten günümüze teması Yunus Emre’ye mektup metni ile ilişkilidir. Bu mektup 1991 yılında Yunus Emre’ye yazılmıştır. Bu metinde Yunus Emre’nin geçmişten günümüze nasıl geldiğini kişisel özelliklerini anlatıyor.

Şikayetim Var: Bu metinde otelde konaklamış birinin daha sonra otel memuruna otelde kaldığı sırada başına gelen sıkıntılardan, otelin temizliğinin kötü olduğundan, otelde yemek sorunu olduğundan bahsediyor. Beş yıldızlı bir otelde böyle sıkıntıların olmamasının gerektiğinden bu sıkıntıların

düzeltilmesini istediğinden bahsediyor. Metin ünite ile ilişkili değil. **Eleman Aranıyor:** Bu metinde bazı insanların iş ilanı için kısa cümleler seçtiğini kimilerinin de ilgi çekici ifadelerle ilanını süslüyor ki insanın içinden o ilana başvurusu gerekiyor.. Özellikle iş ilanlarında, normalde belki hiç de dönüp bakmayacağınız bir ilan bir anda inanılmaz cazip gelebiliyor ve ilan sahibine binlerce başvuru telefonu yağdığından bahsediyor. Metin ünite ile ilişkili değil.

Hayatım Tiyatro: Bu metinde Hacettepe üniversitesine yüksek lisansa başvurmak isteyen birinin bölüm başkanlığına yazdığı dilekçeden bahsediyor. Mektubu yazan kişi üniversitenin özellikle geleneksel Türk tiyatrosu alanını beğendiğini ve hayatının geçmişten beri tiyatrodan oluştuğundan bahsediyor. Metin tema ile ilişkilidir.

2) Metinler kurmaca metinler mi yoksa özgün mü?

Yunus Emre'ye Mektup: Özgün.

Şikayetim Var: Özgün.

Eleman Aranıyor: Özgün

Hayatım Tiyatro: Özgün

3) Metinler diğer üç temel dil becerisini geliştirmeye yönelik mi?

Yunus Emre'ye Mektup: Metin öncesi ve sonrasında hazırlanan sorular çoktan seçmeli, eşleştirme ve açık uçlu soru tipinden oluşmaktadır. Genel olarak konuşma becerisinin ve yazma becerisinin gelişimi hedeflenmiş dinleme becerisine yönelik etkinlik ve soru tercih edilmemiştir. Bu sebeple metin diğer üç becerinin gelişimini eşit olarak önemsememektedir.

Şikayetim Var: Okuma metni sonunda hazırlanan sorular doğru/yanlış, çoktan seçmeli ve konuşma becerisine yönelik olarak hazırlanmış açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Yazma becerisi için iki farklı etkinliğe yer verilmiş. Dinleme becerisine yönelik çoktan seçmeli ve doğru/yanlış olarak hazırlanmış sorulardan oluşmaktadır. Diğer üç temel becerinin gelişimi eşit olarak gözlenmiştir.

Eleman Aranıyor: Okuma metni diğer üç temel beceriyi geliştirmeyi gözletmiştir. Okuma metni sonrasında kelime haznesini geliştirmeye yönelik etkinlikler mevcuttur. Diğer üç becerinin gelişimi eşit olarak gözletilmemiştir.

Hayatım Tiyatro: Okuma metni sonunda hazırlanan sorular doğru/yanlış ve konuşma becerisine yönelik olarak hazırlanmış açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Dinleme becerisine yönelik etkinlik bulunmamaktadır. Dolayısıyla diğer üç becerinin gelişimi eşit olarak gözletilmemiştir

4) Okuma sonrası metni anlamaya yönelik sorular var mı?

Yunus Emre'ye Mektup: Metin sonrası metni anlamaya yönelik sorular bulunmaktadır. Açık uçlu ve çoktan seçmeli sorularla metni anlamaları sağlanıyor.

Şikayetim Var: Metin sonrası metni anlamaya yönelik sorular bulunmaktadır. Açık uçlu ve çoktan seçmeli sorularla metni anlamaları sağlanıyor. Şikayet içeren bir dilekçe yazmaları istenerek metni anlaması sağlanmıştır.

Eleman Aranıyor: Metin sonrası metni anlamaya yönelik sorular bulunmaktadır. Açık uçlu, çoktan seçmeli ve doğru/yanlış soruları ile metni anlamaları sağlanıyor. İlanların başlıkları verilerek ilan metni yazmaları istenmiştir.

Hayatım Tiyatro: Metin sonrası metni anlamaya yönelik sorular bulunmaktadır. Açık uçlu ve çoktan seçmeli sorularla metni anlamaları sağlanıyor.

Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabının 3. Ünitesinde yer alan okuma metninin geçmişten günümüze teması ile yapılandırıldığı gözlemlenmiştir. Okuma öncesi alıştırmalara yer vermemiştir. Okuma sonrası alıştırmalar ile okuma metnini anlamaya yönelik sorular sorulmuştur. Metnin ana fikrinin ve yardımcı fikrini buldurmaya yönelik açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Yunus Emre'ye Mektup metninde 1991 yılında Yunus Emre'ye yazılmıştır bir mektuptan bahsediyor. Bu metinde Yunus Emre'nin geçmişten günümüze nasıl geldiğini kişisel özelliklerini anlatıyor. Şikayet var metninde otelde konaklamış birinin daha sonra otel memuruna otelde kaldığı sırada başına gelen sıkıntılardan, otelin temizliğinin kötü olduğundan, otelde yemek sorunu olduğundan bahsediyor. Beş yıldızlı bir otelde böyle sıkıntıların olmamasının gerektiğinden bu sıkıntıların düzeltilmesini istediğinden bahsediyor. Eleman aranıyor metninde bazı insanların iş ilanı için kısa cümleler seçtiğini kimilerinin de ilgi çekici ifadelerle ilanını süslüyor ki insanın içinden o ilana başvurusu gerekiyor.. Özellikle iş ilanlarında, normalde belki hiç de dönüp bakmayacağınız bir ilan bir anda inanılmaz cazip gelebiliyor ve ilan sahibine binlerce başvuru telefonu yağdığından bahsediyor. Hayatım tiyatro metninde Hacettepe üniversitesine yüksek lisansa başvurmak isteyen birinin bölüm başkanlığına yazdığı dilekçeden bahsediyor. Mektubu yazan kişi üniversitenin özellikle geleneksel Türk tiyatrosu alanını beğendiğini ve hayatının geçmişten beri tiyatrodan oluştuğundan bahsediyor.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Okuma becerisi, geliştirilmesi gereken en önemli dil becerisi olarak ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle Türkçe öğretiminde okumaya ayrı bir önem verilmekte, düzenli ve sistemli çalışmalarla okuma becerilerini geliştirmeye çalışılmaktadır. (Güneş, 2014: 127) Okuma becerisi içinde hem süreç hem de bu süreç sonunda ortaya çıkan ürün bulunmaktadır. Okuma eğitimi verilirken metinler araç konumundadır. Hem toplum hakkında bilgi sahibi olmayı hem de gündelik hayat hakkında bilgi sahibi olmayı sağlar. Dil öğrenen bireyler bu metinlerle en çok yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacı ile hazırlanmış setlerde ulaşabilirler. Yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanan setlerde de okuma metinleri dil öğretimi açısından çok önemli bir yere sahiptir. Bölükbaş ve Keskin'e (2010) göre yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültürünü içeren öğelerin ders ortamına aktarılması gerekmektedir. Bu da büyük çoğunlukla setler vasıtası ile olmaktadır.

Ders kitapları ister ana dili öğretmen amacıyla hazırlanmış olsun isterse yabancılar Türkçe öğretmen amacıyla hazırlanmış olsun öğretmek istediği kavramı, vermek istediği mesajı güçlendirmek için, tablo, grafik ve görsel gibi birçok araçtan faydalanır. Kitaplarda verilen görsellerle metinler birbiri ile tutarlı olması, içeriği destekler nitelikte olması, öğrencilerin dikkatini

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

çekmesi, okumayı ve öğrenilenlerin zihinde yapılandırılmasını kolaylaştırır. Görsel öğelerin sayfa içerisine etkili olarak yerleştirilmesi de verilmek istenen mesajın tasarımı açısından önemlidir (Gün, M. 2019:25)

Gazi yabancılara Türkçe öğretim seti 1 'de yer alan metinler genel olarak değerlendirildiğinde okuma metinlerinin konuları öğrencilerin günlük hayatta karşılaşabileceği durumlardan seçilmiştir. Okuma metinleri öncesi ve sonrasında hazırlanan etkinlikler kolaydan zora, basitten karmaşığa ilkesine göre hazırlanmıştır. Kazanımları B1 kuru çerçevesinde yapılandırılmıştır. Edinilen becerileri kullanması özendirilmiştir. Metinlerin tamamı özgündür. Metinlerin konuları ünitelerin konuları ile büyük çoğunlukta uyumludur. Metinler için hazırlanan görseller okuma metinleri ile uyumludur. Ders kitabındaki metin öncesi ve metin sonrası etkinlikler düzenleme sırasına göre hazırlanmıştır. Okuma metinleri, temel dil becerilerinin bütünlüğü ilkesi çerçevesinde konuşma ve yazma becerilerini alıştırmaya ve etkinliklerle desteklediği gözlemlenmiştir. Fakat dinleme becerisini destekleyici alıştırmaya ve etkinlik sayısının yetersizdir.

Okuma metinleri öncesinde bulunan hazırlık çalışmaları açısından yetersizdir.. Okuma sırası ve sonrasında belli başlı etkinlik türleri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu da kitaptaki etkinliklerin tek düze kalmasına neden olmuştur. Okuma metinleri sonrasında tercih edilen etkinliklerin doğru/yanlış ve açık uçlu sorulardan oluştuğu gözlemlenmiştir. Etkinlikler genellikle bir yada iki dil becerisini içerecek şekilde düzenlenmiş. Okuma metinlerinde kültür aktarımına başarılı bir şekilde yer verilmiştir. Gazi Yabancılar için Türkçe Seti B1 ders kitabında yer alan okuma metinleri sonrasında okuduğunu anlamaya yönelik olarak hazırlanan soruların metni anlamlandırma ve kavrama açısından olumlu etkileri de bulunmaktadır.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabının dil bilgisi öğretiminde başarılı ve öğretici bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Renklendirilen eklerin cümleye kattığı anlamların vurgulanması öğrenci açısından oldukça faydalıdır. Mevcut okuma metinleri 4 madde üzerinden değerlendirilmesi sonucu şu öneriler elde edilmiştir:

- Ünitelerin başında yer alan okuma metinleri için hazırlanan soruların sayısının artırılması öğrencinin hazır bulunuşluğunu artıracaktır.
- Metinlerde diğer üç temel dil becerisini geliştirici etkinliklere yeterli kadar yer verilmemiş. Genellikle yazma becerisi üzerinde durulmuş. Metin sonrası etkinliklerde diğer üç temel dil becerisine de daha çok yer verilmeli.
- Okuma metinleri sonrası ana fikri ve yardımcı fikri buldurmaya yönelik soruların metinlerin büyük çoğunluğunda yer almaması öğrencinin metni bütün olarak değerlendirmesi açısından olumsuz bir durum teşkil etmektedir. Bu durumun giderilmesi için ana fikir ve yardımcı fikirlerin sorgulandığı soru ve etkinliklerin dâhil edilmesi dil öğretim süreci açısından faydalı olabilir.
- Metnin konusu ile ilgili olmayan görseller anlamlandırma açısından katkı sağlamayacağı için setlerde yer alan görseller daha anlamlı seçilmelidir.

IV. ULUSLARARASI İNSANİ BİLİMLER SEMPOZYUMU

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

- Yabancılara Türkçe öğretim kitaplarının nasıl hazırlanacağına dair net bir ölçek olmadığı için bu hususla ilgili ölçek geliştirme çalışması yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Demir, N. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitaplarının kültürel içeriği. Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi, 1, 53-61
- Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (2013). MEB Yay., Ankara.
- Durmuş M., Okur A (2018). Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı (Ankara, Grafiker Yayınları)
- Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (2015).
- Gün M., Akkaya A., Kara Ö.T. (2014). Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Türkçe Öğretim Merkezlerinde Görev Yapan Öğretim Elemanları Açısından Değerlendirilmesi. - Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/6 Spring,1-16.
- Gün M., Ünal A. (2019). Yedi İklim B1 ve B2 Türkçe Öğretim Setlerindeki Serbest Okuma Metinlerinin Görseller ile Bütünlüğünün İncelenmesi. Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi Cilt 3, Sayfa 1-28
- Karasar, N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Özbay, M. (2009). Anlama teknikleri I: Okuma eğitimi. Ankara: Öncü Kitap
- Şimşek R. (2016). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Temel Dil Becerileri Bağlamında Karşılaştırılmalı olarak İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir
- Toprak F.(2011). Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitaplarındaki Okuma Parçaları ve Diyaloglar Üzerine Bir Değerlendirme. Türkiyat Araştırmaları Dergisi, XXIX, Bahar, 11-24.
- Yaylı, D., Bayyurt, Y. (2009). Yabancılara Türkçe Öğretimi: Politika Yöntem ve Beceriler. Anı Yay., Ankara.
- Yılmaz, F. & Yıldız, E. (2016). "Türkçe Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Yabancılara Türkçe Öğretimi Dersine İlişkin Tutumları ve Yeterlikleri, Ankara.

THE COVID19 PROCESS AND THE FUTURE OF POLITICAL PARTICIPATION

Abdullah AYDIN

Doç. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

Abstract

As of 2020, the world has faced an pandemic known as covid19. The idea that these diseases will affect the course of history seriously like their counterparts in other periods of history has turned into a reality by going beyond a claim. These effects are felt in all areas. To put it more clearly, the covid19 pandemic disease will have serious effects in social, political, cultural, and economic terms besides demographic changes and transformations, and even started to occur. The most important point of the political leg of these effects will be on political participation. Because political participation, which is a situation in which people's relationship with politics is shaped, will undergo a transformation in an pandemic environment since it is a situation in which the individual is active. Since it is an indispensable part of democracy, new methods will be needed when it is in a constant state to preserve its existence. In this study, the future of political participation is centered. While doing this, the classical definitions of political participation were mentioned and then the future of political participation was focused on and evaluated.

Keywords: Democracy, Political Participation, Covid 19, Pandemic

Introduction

The covid19 pandemic, which surrounded the world at the beginning of 2020, seriously affected the world system. When the world history is examined, it is seen that similar pandemics are experienced. Their common point has seriously affected the course of history. It would not be wrong to say that this is also true for covid19. As a matter of fact, these effects have started to be felt in many areas.

The mystery of how the pandemic process started or will end remains. However, it has become clear that the process will lead to unavoidable changes in almost every field. As a matter of fact, the most important areas that this process will affect are state administration and political science. The most prominent topic in the evaluation to be made within this framework is political science and especially the future of individual-state relations. In this study, not only the concept of political participation has been evaluated, but also the future of political participation and individual-state relations is emphasized. This period has already brought about serious changes in many social, political, economic and cultural areas of the world, whether it ends immediately or lasts for years. It is obvious that some of these changes will be permanent. In the first part of the study, the concept of political participation

was emphasized, then a perspective on the future of political participation was tried to be drawn and a general evaluation was made and the study was concluded.

The Concept of Political Participation

Political participation, which basically means participating in social, political, managerial, etc. activities, is a concept that describes the participation of individuals or groups who are (or may be affected) by the decisions taken by social and political institutions or organizations (Yayla, 2003, p. .93). However, political participation is not a clear and agreed concept as stated in this short definition.

Participation refers to the positive or negative contribution of a person to a decision-making process, in a sense that takes place in a wide range between the decision making process at the lowest level, if the voice of a person or a group is at the highest level. Political participation, whether at the lowest or highest level, is the most fundamental indicator of an ideal democracy. (Participation-workerswales , 2018). However, political participation is not only an element of democratic systems. Because no matter how a state is governed, the people that make up that country have at least one opinion about politics.

Participation, which is seen as an indispensable or at least the minimum requirement of democracy (Dahl, 2001, p.39), can be restricted only as participation in elections (Çukurçayır, 2011: 43). In other words, in this definition, political participation takes place only through singular behaviors, the relationship of the individual with the state does not follow an interactive process (Higgs et al., 2008, p. 596). In other words, this situation is an expression of the lowest level of participation.

The Future of Political Participation

The future of individual-state relations has been a matter of debate in every period of history. Every new right or advantage that an individual continuously gains against the state has emphasized the minimization of the state. However, with the recent Pandemic process, discussions about the return to a great and powerful state have started to be made. Technological developments are at the center of these discussions. Thanks to the opportunities offered by new technologies, the distance of the individual to the state and naturally to politics has been shortened, in other words, it has become easier to reach and participate in politics. Besides, the first main argument is the positive effect of the new opportunities individuals obtain at the point of participating in politics on politics (democracy, which is the dominant regime today). Secondly, although it provides great convenience for individuals and groups to participate in politics, the discussions on the question marks of new generation technologies especially in the sense of security and ideal participation have occupied the agenda of political science. Especially the distrust in digital technologies and the effect of internet trolls have brought the concept of digital participation to a negative point. However, the obligation experienced with the pandemic process caused the individual and the state to question their view of events again. The questions of how to

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

make the use of digital technologies that were considered unsafe or problematic until yesterday more effective have started to be answered. Digitalization forced by the pandemic process will cause democracy to reshape by directly affecting individual-state relations.

When considered with a comprehensive perspective, it is seen that political participation, which emerges as a concept that encompasses the whole of the relations established by the citizens who make up the society in a country or region, with the political system, will no longer be the same with this new period. In this statement, it is necessary to add the emphasis, let the world completely return to its former state. Because, especially in this period, the state of relying on digital technologies, which is a common expression of political participation in the future, is to follow and get information, to gather and analyze news, to act in any political field, to vote, to support or react to a political action, for management. It is obvious that it will be used more actively in different dimensions of political participation, such as being a candidate in elections and taking part in political decision mechanisms (Gökçimen, 2008, p.7).

Political participation in a broad sense can be expressed as the activities carried out in the political fields created in any field and the citizens' pressure on the government in different ways or on the political group in power, directly or indirectly participating in the political process and creating various effects (Güldiken, 1996, p. .31). In order for this statement to exist, the sociological and psychological barriers that prevent the individual who wants to participate in politics must be eliminated. In the past, these pressures centered around issues such as making politics a bad thing, doing it with lots of money, doing it with lies, and politicians being self-interested. However, today it has evolved towards issues such as not being in crowds, not being a part of social events, touching someone with a disease or infecting the disease if he is sick. For this reason, especially those who have a high average age of members from political movements (although the elderly are far from digital technologies) organize online meetings and events. As a permanent damage left by the pandemic process, they will continue to exist even if this situation decreases in the future.

Conclusion and Evaluation

Issues such as the healthy functioning of politics, full political participation and the participation of those who want to participate are among the most important elements that show the quality of democracy in a country. In this context, every opportunity offered is important to ensure a good and complete integration. The greatest opportunity offered in the context of today's technologies is digital technologies. In this context, the concepts of political participation or digital participation have gained new dimensions. However, the state needs to re-establish trust in digital technologies. Because the most important indicator of the existence of the state today is its ability to protect its borders. So much so that borders are no longer just political, physical or geographical. In addition, virtual, digital and cultural boundaries are borders that need to be protected. If a state cannot protect these, it is technically heading towards extinction. The existence of today's state is directly

IV. ULUSLARARASI İNSANİ BİLİMLER SEMPOZYUMU

proportional to the fact that it has individuals (not only in the material world but also in the virtual/digital world) who feel free, peaceful, secure and have not turned their back on their state.

References

- Çukurçayır, M. A. (2012). *Siyasal katılma ve yerel demokrasi*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Dahl, R. A. (2001). *Demokrasi üzerine*, (Çev.: Betül Kadioğlu), Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Gökçimen, S. (2008). Ülkemizde kadınların siyasal hayata katılım mücadelesi. *Yasama Dergisi*, 10, 5-59.
- Güldiken, N. (1996). *Toplum bilimsel boyutuyla siyasal katılım*. Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık.
- Higgs, G., Berry, R., Kidner D., Langford, M. (2008). Using IT approaches to promote public participation in renewable energy planning: Prospects and challenges. *Land Use Policy*, 25(4), 596–607
- <http://www.tdk.gov.tr>. (Access date: 05.10.2020).
- <http://www.participationworkerswales.org.uk>, (Access Date: 05.10.2020).

CHARACTERISTICS AND DYNAMICS OF ECONOMIC EXPECTATIONS IN COVID19 PROCESS IN TURKEY¹

Dr. Musa ÖZTÜRK

Isparta University of Applied Sciences, Büyükkutlu Faculty of Applied Sciences, Department of Banking and Insurance, musaozturk@isparta.edu.tr
, ORCID ID: 0000-0002-0902-5787

Abstract

One of the most important factors determining the attitudes and behaviors of economic agents is expectations. Developments in expectations can trigger large-scale changes in production, savings, investment, and sharing, especially in consumption. For this reason, expectations have been dealt with directly and indirectly since D. Ricardo. In today's world, expectations are constantly and closely followed by public institutions and private enterprises. Expectations are analyzed through confidence and business tendency surveys. Considering Turkey in particular; it is seen that the expectations are followed monthly as the economic confidence index (ECI), consumer confidence index (CCI), real sector confidence index (RSCI), and sectoral confidence indices (services SCI, construction CI and retail sales RTCI) by TURKSTAT&CBRT. These indices are calculated between 0 and 200, and 100 indicates neutral status, 100+ positivity, and 100- pessimism. In the study, the structure and development of the expectations in Turkey are examined through confidence indices data covering the period 2011M01-2020M09, and structural breaks in the series are investigated by Bai-Perron multiple structural break test. Thus, possible scenarios for economic recovery after the COVID19 are tried to be shown. Looking at the average values of the series from the descriptive statistics, it is seen that RSCI and RTCI are positive and the others are pessimistic. The coefficients of skewness in the series are negatively signed. This situation indicates that most of the expectations are higher than the average value, in other words, large breaks occurred in the series over time. According to Kurtosis data CCI is platykurtic and others are leptokurtic. Considering before and after the COVID19 Pandemic, it is observed that there are serious decreases in the average of the series and recovery may take time. In the examinations made over the graphics, it is seen that the ECI was mostly broken especially during the curfew period, and could not recover. While CCI, which was pessimistic before COVID19, became even more pessimistic in the process, it is seen that RSCI experienced a V-type fracture and mostly recovered after the curfew period. The graphs of the sectoral confidence indexes show that the construction sector is the most pessimistic sector, followed by the services sector over time and that all series have experienced a serious break with the pandemic process. Among these, it is noteworthy that RTCI is the fastest recovering series, followed by construction and services. According to Bai-Perron

---

¹ This is the full text of the study presented at the e-RESS International Human Science Congress and the improved version of this study was sent to IFBAR journal for evaluation.

structural breakage test results; confidence indices are affected by elections, structural adjustments, exchange rate shocks, and diplomatic developments, and these cause structural breaks in the series. As a result of the analysis, it has been confirmed that economic expectations are very important and explanatory in terms of understanding and predicting economic life. In addition, these days when the second wave of the pandemic is experiencing, the probability of developments in economic expectations to be W-type and L-type increases, so public authorities should pay attention to these developments that crucial and critical effects in a socio-economic and political manner.

Keywords: COVID-19, Economic Expectations.

Introduction

The globalization process refers to the period in which human history has undergone the fastest change. In this period, people, thoughts, and goods began to change places more rapidly than in any other period of history. The uncertainties arising from this uncontrolled process cause deviations in people's economic decisions. Therefore, expectations and changes in expectations come to the fore in many social sciences areas. The situation is the same in terms of economics. The process of including expectations in economic analysis started with the Ricardian Equivalence theory. It has progressed with the shaping of rational (Muth, 1957-1961) and adaptive (Nerlove, 1958) expectations, and today it has evolved to behavioral studies examining the links between psychology and economics.

The globalization process is a process in which people are affected multidimensionally, and therefore it is very difficult to measure the effects that occur in the process and to determine the relationships. Especially in recent years, although socioeconomic and political dynamics have become more easily examined and analyzed with the developing technology, the COVID19 epidemic causes the emergence of unexplained and unidentified behaviors/developments in many aspects.

The COVID19 Pandemic has caused the death of millions of people worldwide, and changes in living standards and income levels for billions of people. In this process, in which the gains achieved with globalization were lost and/or shelved very quickly, countries stole each other's health supplies, imposed economic restrictions, and turned to some restrictions, especially travel barriers. COVID19 emerged during the currency and trade wars between the US, EU, and China, the centers of the world economy. Therefore, the fragile world economy was rapidly affected by the epidemic and the epidemic caused serious structural breaks in all countries. In this period when millions of people had to lock themselves in their homes, macro and microeconomic variables, especially expectations, were seriously affected. It is important to consider confidence indices representing expectations since they affect all variables. The relationship between confidence indices and macroeconomic variables can be summarized in the table below.

Table 1: Literature survey

Author(s), Period and Method	Findings, Results, Conclusions
Özsağır (2007) - 1988-2005 Correlation	<i>The correlation coefficient between the real sector confidence index and economic growth is 0.90.</i>
Korkmaz and Çevik (2009) -1987M12-2008M10 Cheung and Ng (1996) - EGARCH	<i>Bidirectional relationship between ISE 100 index return and real sector confidence index</i>
Tunalı and Özkan (2016) -2004M01-2015M12 Johansen (1988) cointegration, VAR and Granger (1969) causality	<i>Series are cointegrated in long term and there is a causal relationship from consumer price index to consumer confidence index</i>
Usul, Küçükşille and Karaoğlan (2017) -2007M01-2017M01 Kapetanios, Shin and Snell (2006) KSS cointegration test	<i>Both Consumer and the Real Sector Confidence Indices affect BIST 100 Index positively in the short and long run.</i>
Albayrak (2018) -2007-2017 Johansen (1988) cointegration and Granger (1969) causality	<i>Series are cointegrated in long term and there is a causal relationship from Real Sector Confidence Index (RSCI) to Capacity Utilization Rate of the Manufacturing Industry</i>
Eyüpoğlu and Eyüpoğlu (2018) -2011M01-2017M12 ARDL – Bounds test Toda-Yamamoto (1995)	<i>There is a cointegration relationship and bidirectional causality relationship between SCI and BIST Tourism index.</i>
Demirgil (2019) -2010M01-2018M12 ARDL	<i>There is a long-term cointegration relationship between the economic confidence index and the industrial production index. Accordingly, an increase of 1% in the confidence index causes an increase of 0.56% on economic growth.</i>
Yamak and Yamak (2019) -2004Q1-2018Q3 ARDL	<i>The consumer confidence index is an important leading indicator in the information set that can explain household consumption expenditures in both the short and long term.</i>
Kayış Beşiktaşlı and Cihangir (2019) - 2005:01 — 2019:04	<i>There is a long-term relationship between variables and the dollar rate in the money market, in the capital market both the</i>

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

Johansen cointegration
VAR, Granger causality

stock market index and interest rate of the benchmark bond, and among the macroeconomic variables PPI and CPI, are found to be the Granger cause of CCI.

Çankaya and Aykaç Alp (2019)
-2007M01-2017M12
VEC

The effect of consumer confidence index on industrial production is observed significantly however the effect of real sector confidence index on the industrial production index is less significant when compared to the consumer confidence index.

Durgun Kaygısız (2019)
-2010M01-2018M12
VAR

There is an interrelation between the confidence indices and the CPI, Exchange rates, BIST-100, Industrial Production Index, Employment rate and Interest rate.

Özakarlı and Küçüksille (2020)
-2006M07-2019M06
ARDL

The BIST 100 Index positively and the currency basket exchange rate negatively affects the Consumer Confidence Index in the long run. In the short run, the currency basket exchange rate affects the Consumer Confidence Index negatively.

Source: Compiled by the author

Within the scope of the study, changes in confidence indices are examined and possible recovery scenarios are investigated. In this direction, firstly, structural changes in the series are examined by Bai-Perron (1998, 2003a, 2003b) multiple structural break test. Then, the characteristic features and dynamism of the series are evaluated with descriptive statistics and graphics. Confidence indices derived from the surveys conducted by TURKSTAT-CBRT and those can be listed as Economic, Consumer, Real Sector, Construction, Service, and Retail Trade. Here, the index value of 100 is considered neutral, 100+ means as optimistic, and 100- means as pessimistic. In the following sections, the structural break test will be introduced, and after the findings will be listed in tables and graphics. Finally, the findings are evaluated, and policy recommendations are made.

Bai-Perron Structural Break Test

Economic data may undergo structural changes in the face of socioeconomic and political shocks and may diverge from their natural flows. This situation, which serves to understand the nature of the series and to examine their responses to different developments, is investigated by structural break tests. One of the tests that deals with structural breaks endogenously and is widely used in the literature is the test developed by Bai-Perron (1998, 2003a, 2003b) based on the Least Squares technique.

The Bai-Perron test can detect 5 endogenous breaks using UDMax and WDMMax methods. For this reason, the test is considered to have a fairly high

IV. ULUSLARARASI İNSANİ BİLİMLER SEMPOZYUMU

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

explanatory ability. Test results are shown below on a single table. When looking at the results, it is seen that CCI, CI and RTCI are relatively more resistant. In addition, the fact that the structural break dates are in succession can give an idea about the effects of the series on each other.

Table 1: Bai-Perron multiple structural break test results

	Breaks	Weighted F-statistic	Critical Value	Estimated break dates:
ECI	5 *	96.54731	3.91	2012M06, 2014M01, 2015M06, 2017M03, 2018M08
CCI	1 *	609.7080	8.58	2018M09
RSCI	5 *	40.86456	3.91	2012M06, 2013M11, 2015M09, 2017M02, 2018M07
SCI	5 *	151.3235	3.91	2012M08, 2014M02, 2015M10, 2017M03, 2018M08
CI	2 *	142.9400	7.22	2012M10, 2018M08
RTCI	1 *	64.94486	8.58	2018M05

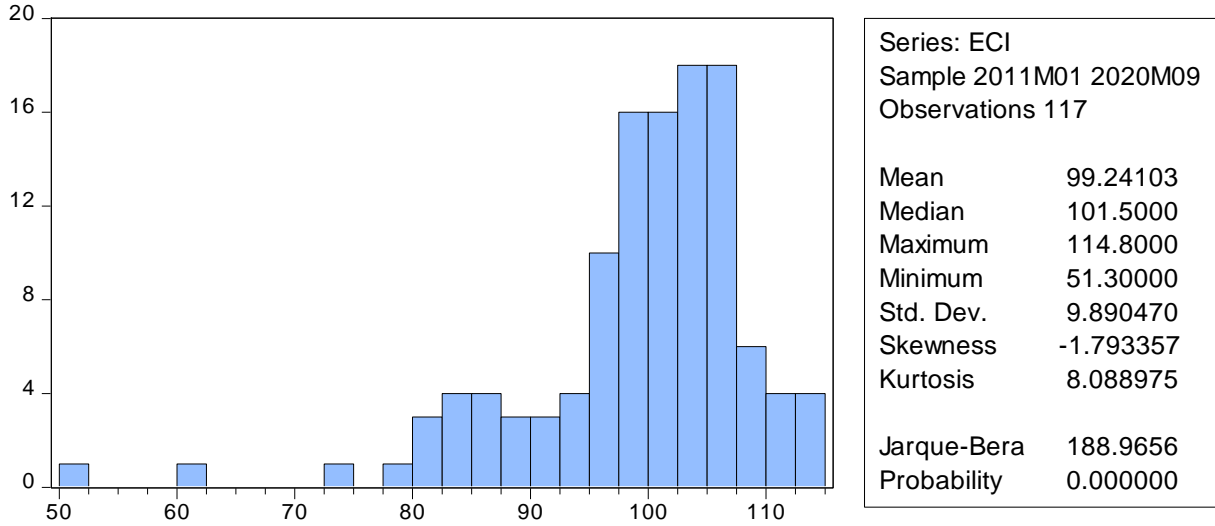
WDMax statistic* and WDMax critical value** is taken into account

Descriptive Statistics and Developments of the Confidence Indices

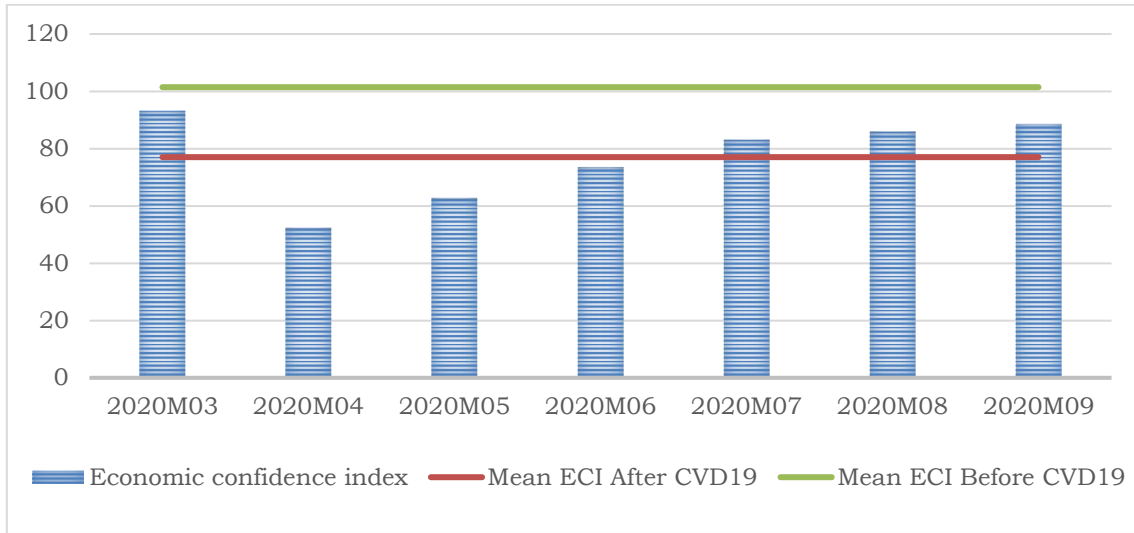
The descriptive statistics are important to understand the characteristics of the series and to the foresight and/or estimate the alternative recovery scenarios. The series here have taken from TURKSTAT and are covering the period 2011M01-2020M09. Economic Confidence Index (ECI)

ECI is a hybrid index that includes all confidence indices. Therefore, it provides comprehensive information about the general course of the economy. The mean value is almost on neutral status, maximum and minimum values are 114.8 and 51.3, respectively and the median is 101.5.

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

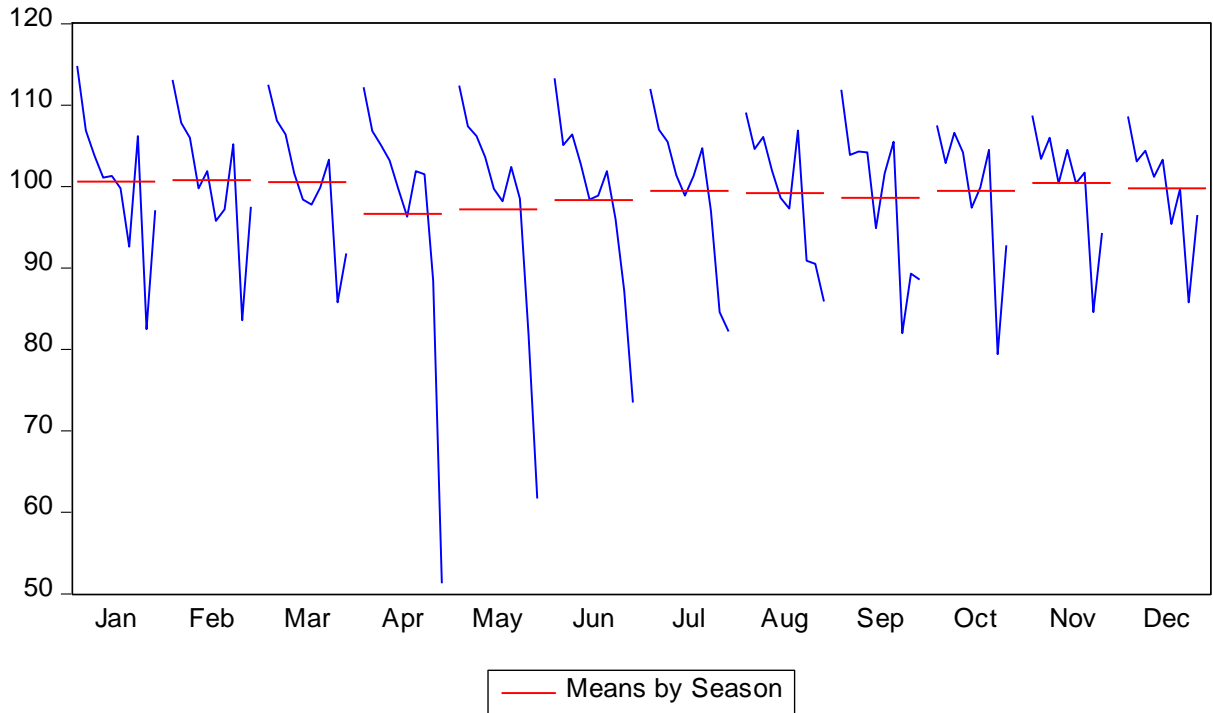
Skewness and kurtosis data show that the series is skewed to the left and leptokurtic. When the graph of the change in the series and the mean values before and after the COVID19 pandemic is examined, it is seen that the process was quite painful and revealed serious problems.

As a matter of fact, it is seen that the mean ECI, which was dominated by the positive atmosphere with 100+ before the pandemic, felt below 80 during the pandemic process, especially 50s in April, when the lockdowns were applied, this negative atmosphere caused serious pessimism. Here it is necessary to check seasonally changes in the series.

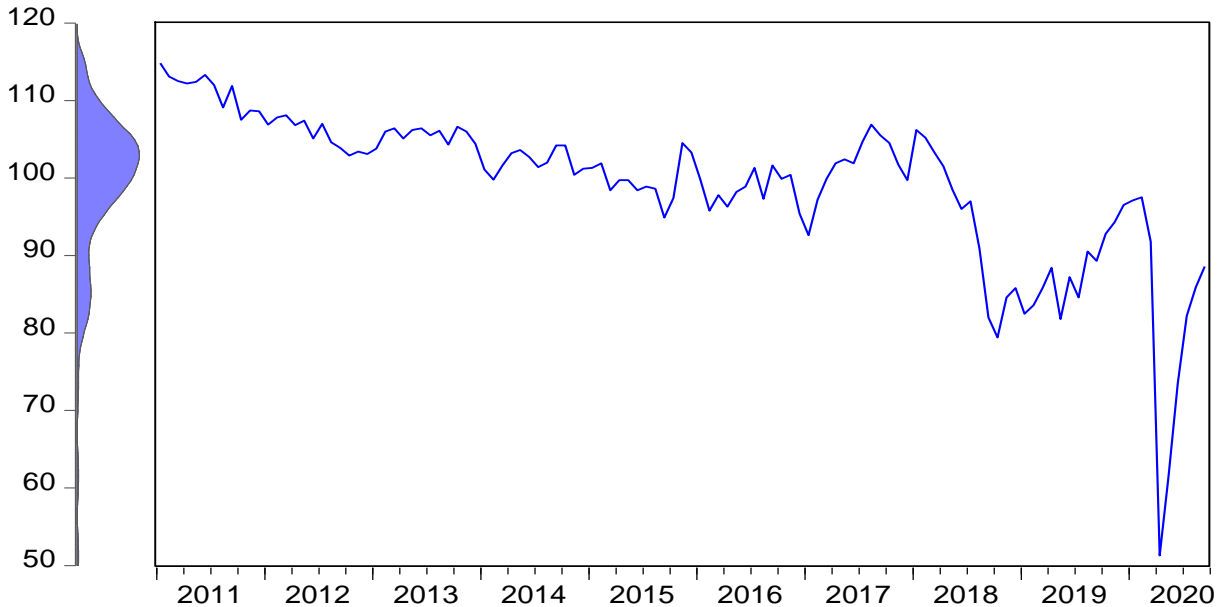
E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

ECI by Season

ECI by Season graph shows us the impact of lockdown on economic confidence and fluctuations in means by season gives information about ECI's tendency to the neutral position. Overall developments of the Economic Confidence Index (ECI) is below, here it is possible to say that before the pandemic ECI was slightly over the neutral status.

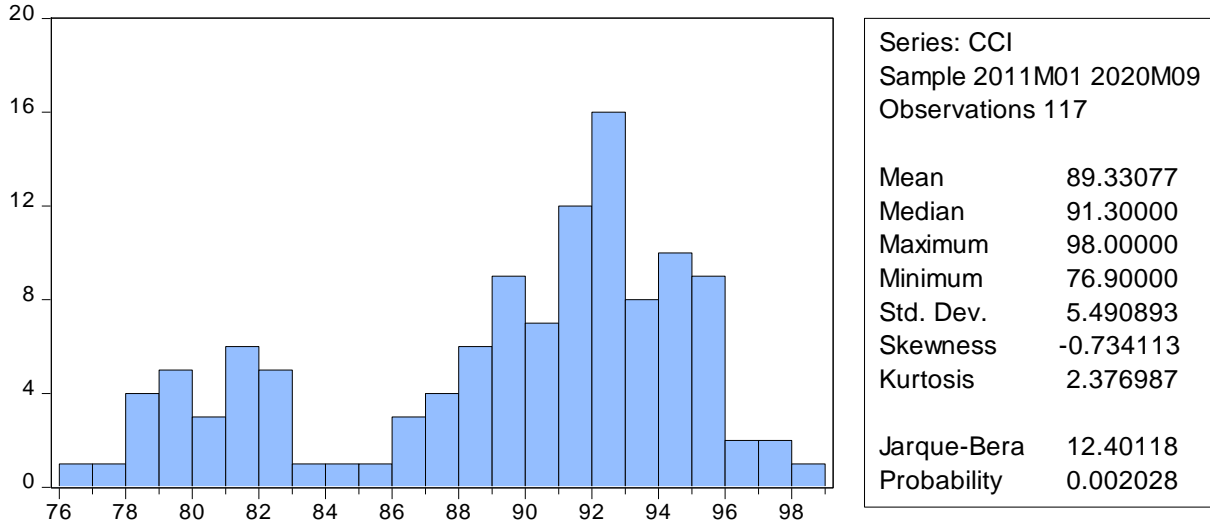
ECI

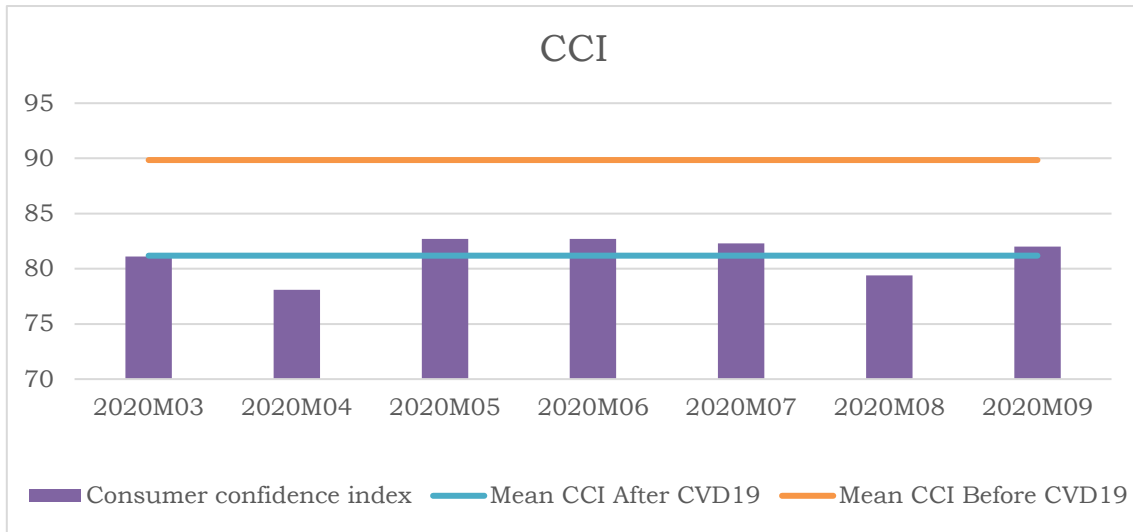
However, one will see that the tensions experienced in July 2018 caused fluctuations in the series and the trend has become quite negative from that date on.

Consumer Confidence Index

The consumer confidence index points to the demand part of the economy and reflects the economic expectations of households. According to the literature, changes in households' behaviors affects economic decision in consumption, investment and even stock exchange.

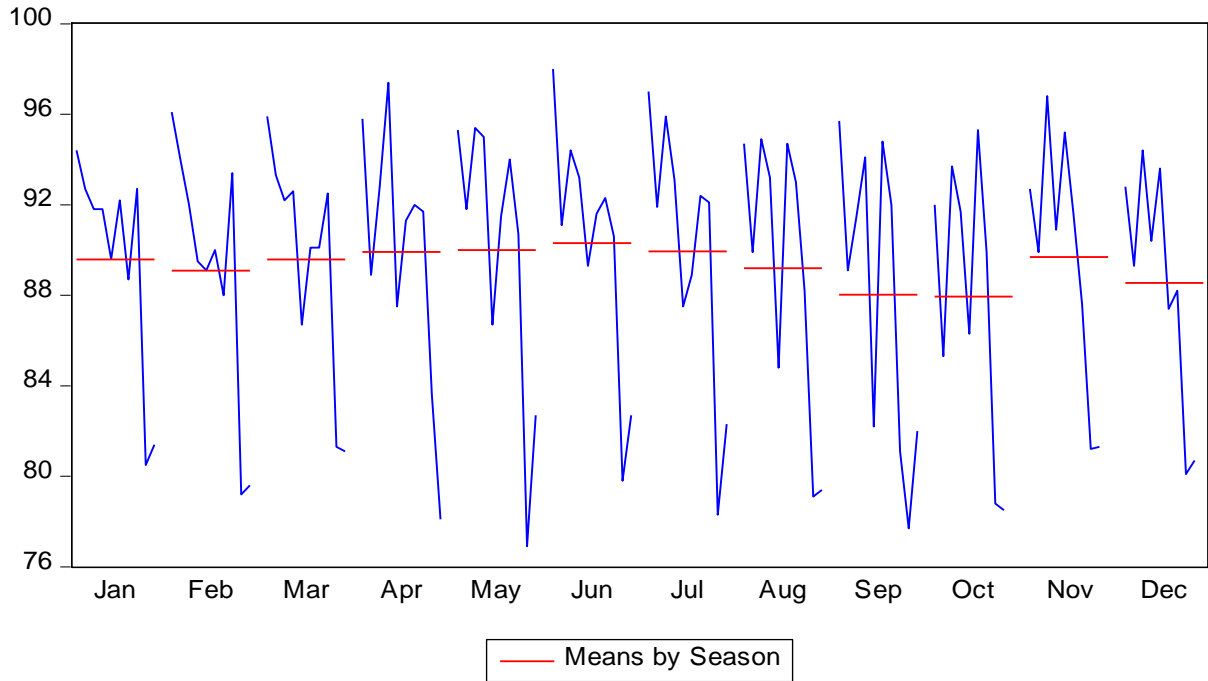

The mean consumer confidence and even the maximum value of consumer confidence are below 100 and it shows the main characteristics of the series is pessimism. In addition, it is left-skewed and platykurtic.

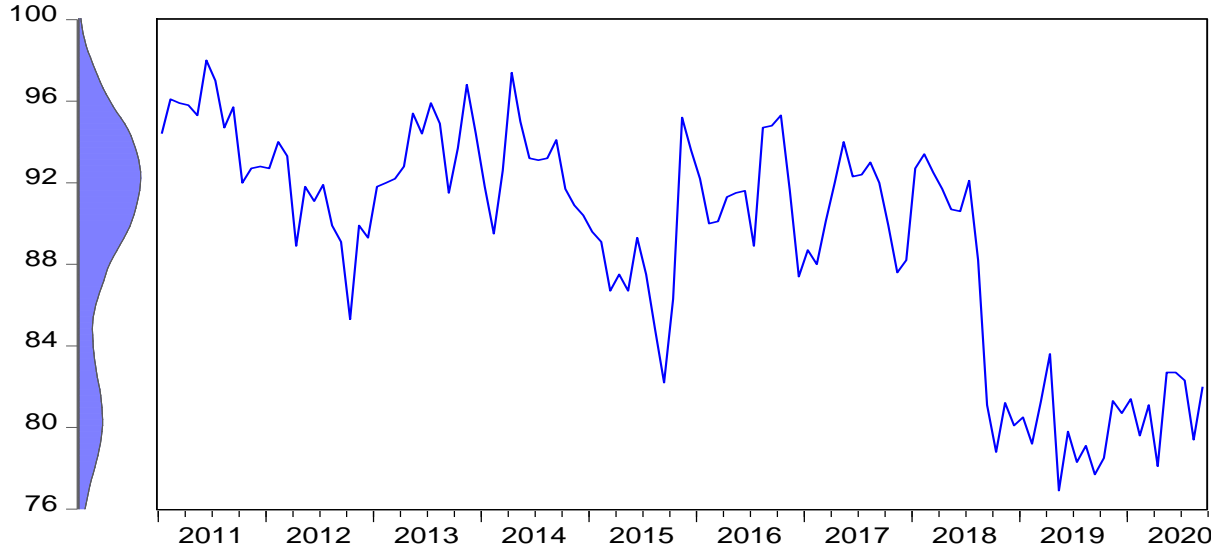
When looking at the change in average consumer confidence before and after COVID19, it is seen that the index value, which was close to 90 before, decreased to 81 with the epidemic and started to progress in a different dimension. The monthly changes can be seen in the chart below.

CCI by Season

It is seen from the graph that the biggest breaks on a monthly scale occurred in April and May, while the lowest levels in average variables were observed in September and October.

CCI

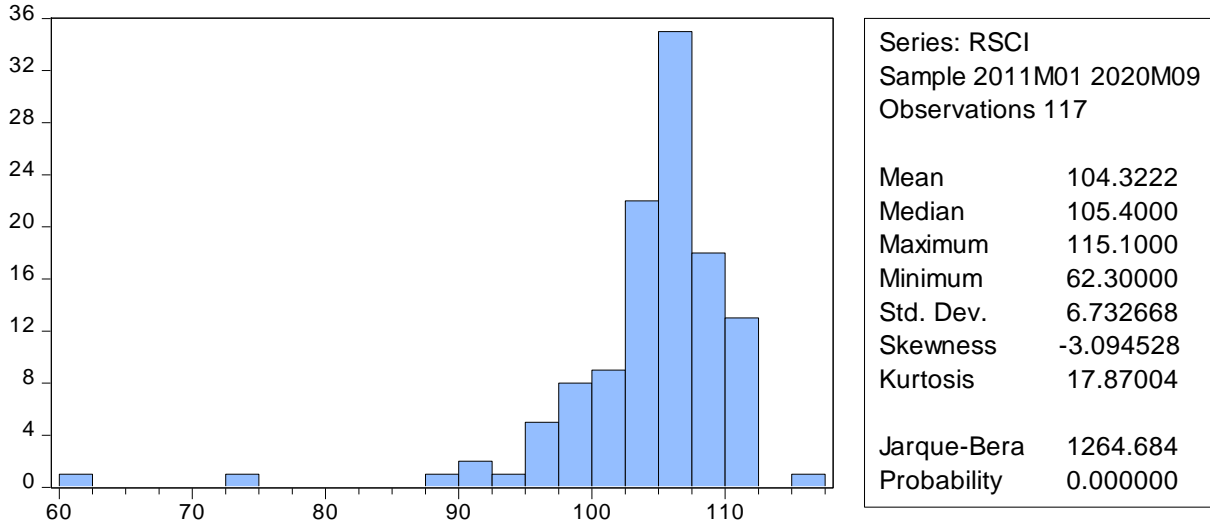

Considering the concentration and changes in the series, it is seen that the series fluctuates within a very wide range. In addition, it is striking that after the break in 2018, it could not return to its previous level and started to fluctuate at very low levels, especially with COVID19.

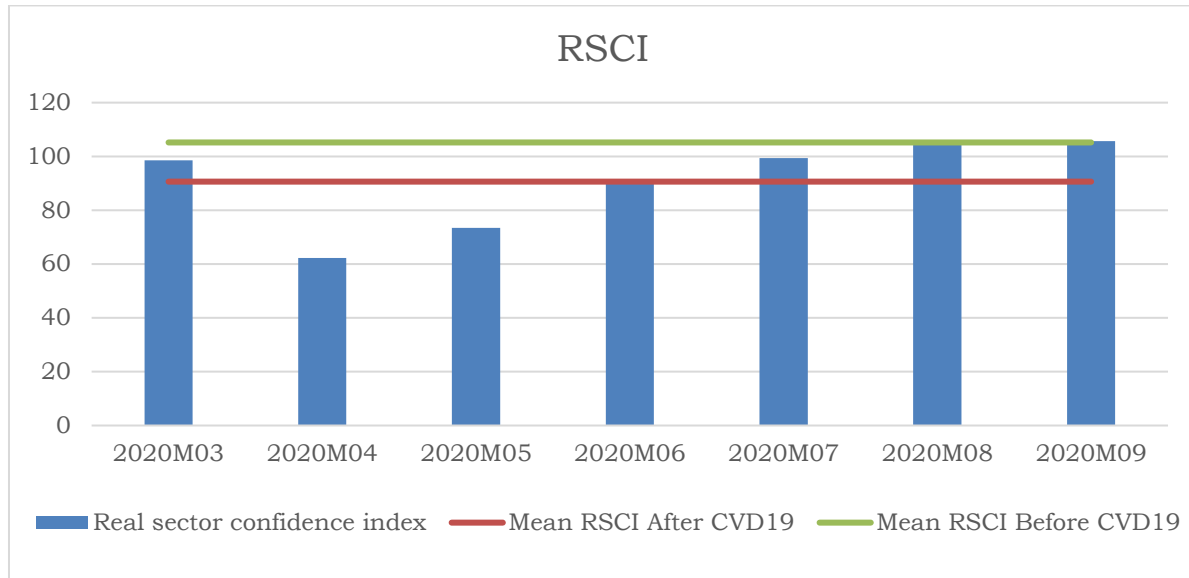
Real Sector Confidence Index

The real sector confidence index is derived from the business tendency surveys.

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

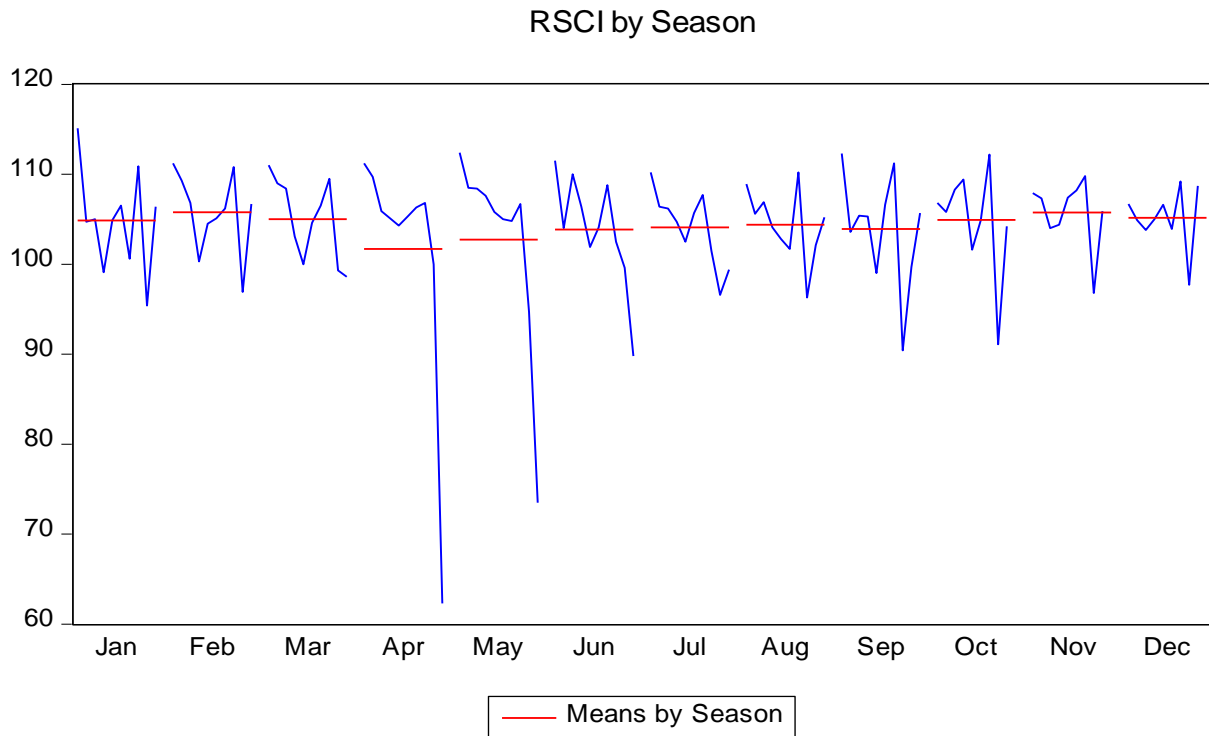

It is coordinated by the Central Bank and provides detailed information about the production part of the economy. Descriptive statistics for the series show that the mean index value is 104.3 and it is over the neutral level. The asymmetry of the RSCI series is negative and the series is leptokurtic. While the maximum level is 115.1, the minimum level - observed in the lockdown during COVID19 process - is 62.3. The changes in the averages for before and after COVID19 are shown below.

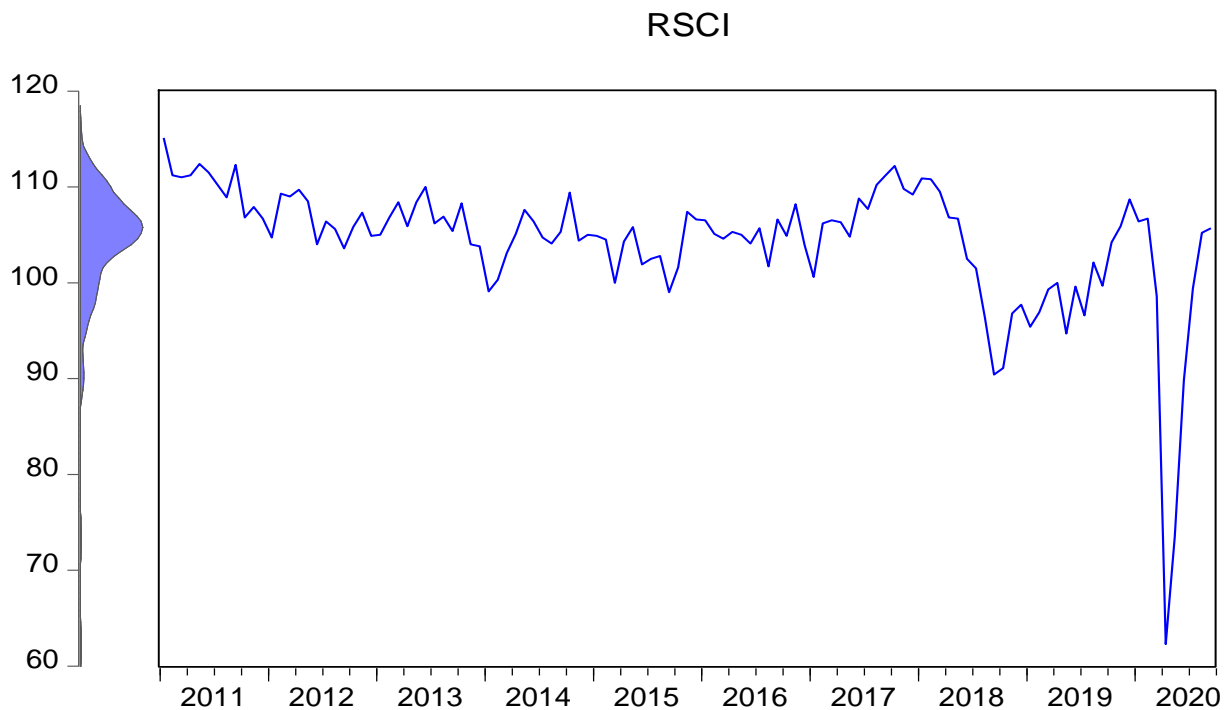

Here, it is seen that the pre-COVID average was 105.1, but during the period of the COVID19 epidemic, the average fell to the 90s and pessimism was experienced. Here, it can be thought that the lowest levels experienced especially in April and May brought the average of the pandemic period considerably lower.

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

When the graph showing the monthly changes is examined, it is observed that the RSCI saw the bottom levels in April, when the lockdown was experienced, and in May and June, when there were major restrictions.

This is confirmed by the changes in the general development of the series. In the series where the concentration is between 100-110, it is seen that after the effect of the tension in 2018 was compensated, the contraction was

experienced again with COVID19 and then returned to its previous level with a V-type recovery.

Sectoral Confidence Indices: Service, Retail Trade and Construction

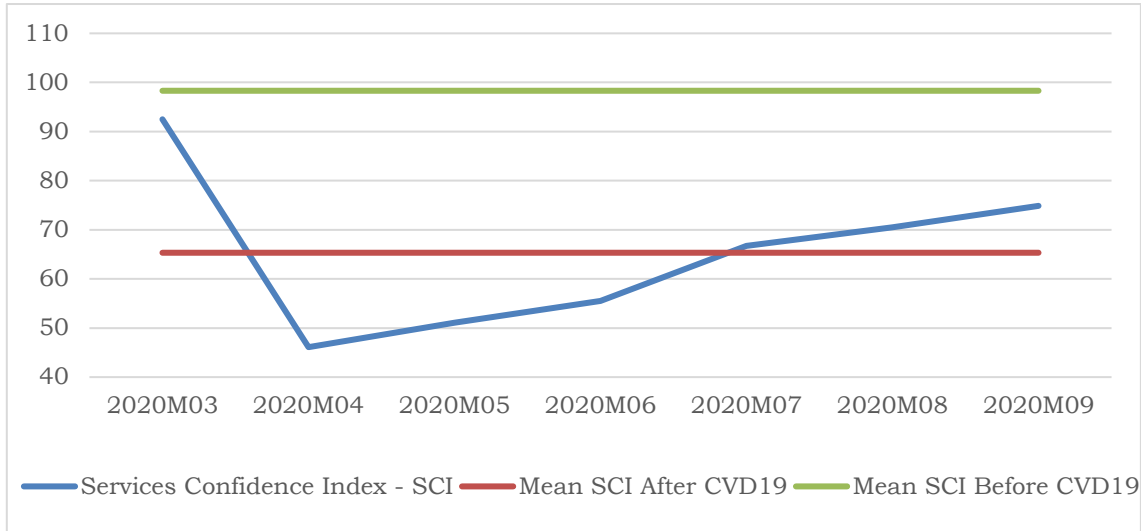
As mentioned before the economic confidence index includes consumer, real sector, and sectoral confidence indices. Here the effects of COVID19 on the sectoral confidence indices evaluated. Descriptive statistics show that mean SCI and CI are below and RTCI is slightly over the neutral level. Maximum levels of SCI and RTCI are 112.4 and 113.5, respectively. Even the maximum value of CI is below 100 and it can be read like CI is a chronic pessimist.

Table 2: Descriptive Statistics of the Sectoral Confidence Indices

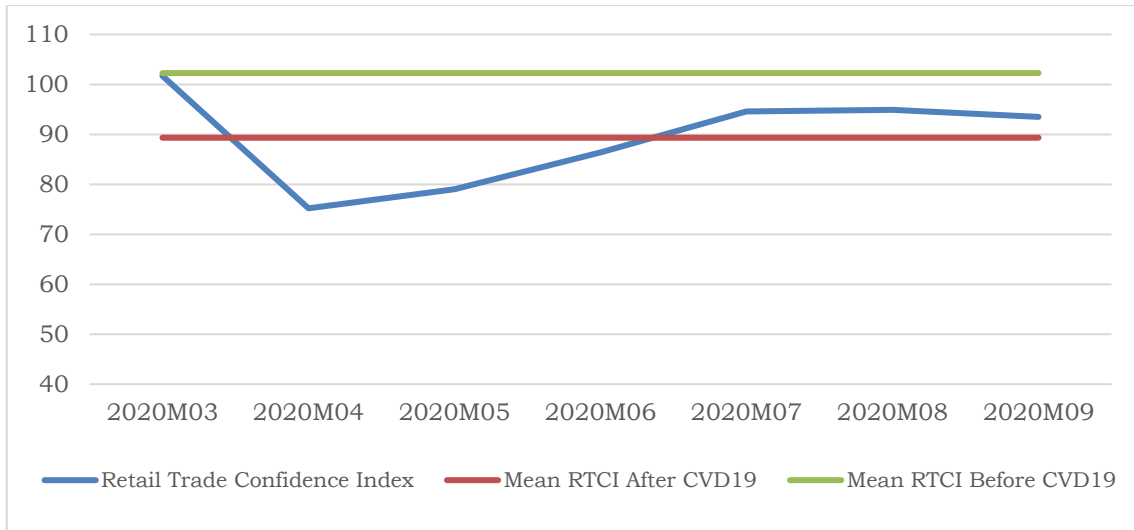
	SCI	RTCI	CI
Mean	96.34	101.494	79.65
Median	99.70	103.2	82.70
Maximum	112.40	113.5	96.10
Minimum	46.10	75.2	44.70
Std. Dev.	11.66	6.380632	11.22
Skewness	-1.89	-1.37	-1.40
Kurtosis	7.55	5.550877	4.23
Jarque-Bera	170.82	68.25526	45.82
Probability	0.00	0.00	0.00
Sum	11271.40	11874.8	9319.50
Sum Sq. Dev.	15778.59	4722.646	14590.57
Observations	117	117	117

The developments and comparison of the mean index values of before&after SCI data shown below. It is clear here that SCI was also pessimistic before COVID19, but it has affected very much in this period and the mean index value decreased around %35 percent and reached 65.

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

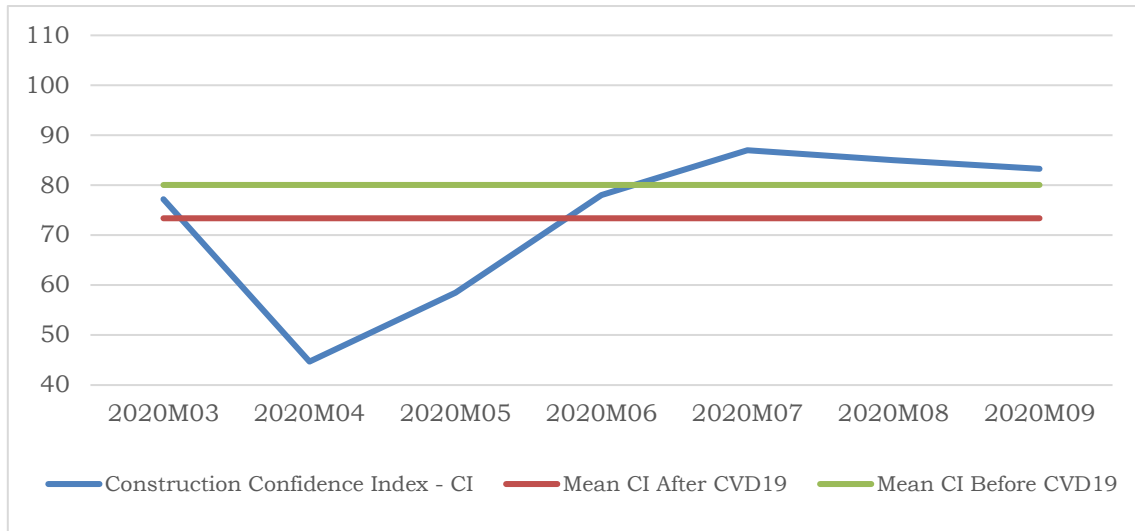

While the retail trade confidence index was 100+ optimistic before the epidemic, it became pessimistic during the epidemic. However, it is seen that only 13% of the loss was experienced here. This situation can be thought as the expectations in the retail trade sector are shaped more institutionally and therefore, they are more stable.

Before the epidemic, CI, which was already at an average level of 80 and quite pessimistic, has become even more pessimistic. With the governmental support applied to the sector, it is seen that the level of confidence returned to its pre-pandemic level in June. However, it should not be overlooked that it is still quite low.

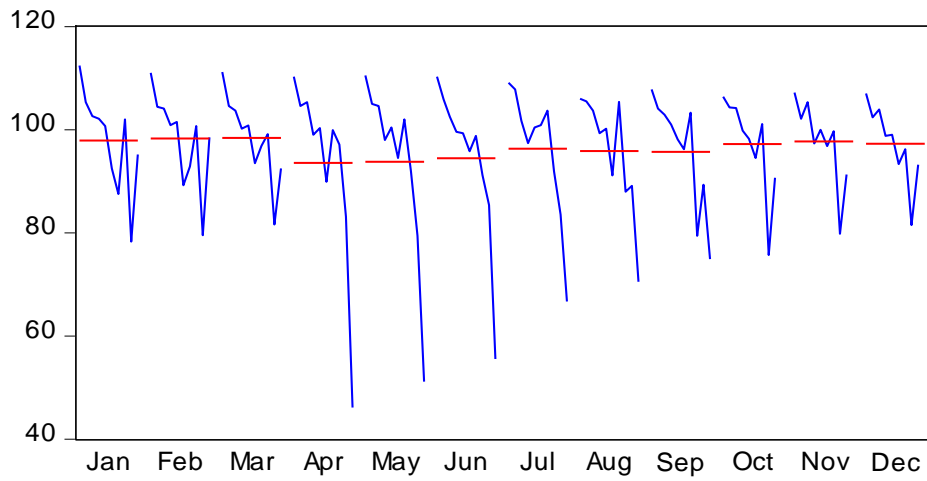
E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

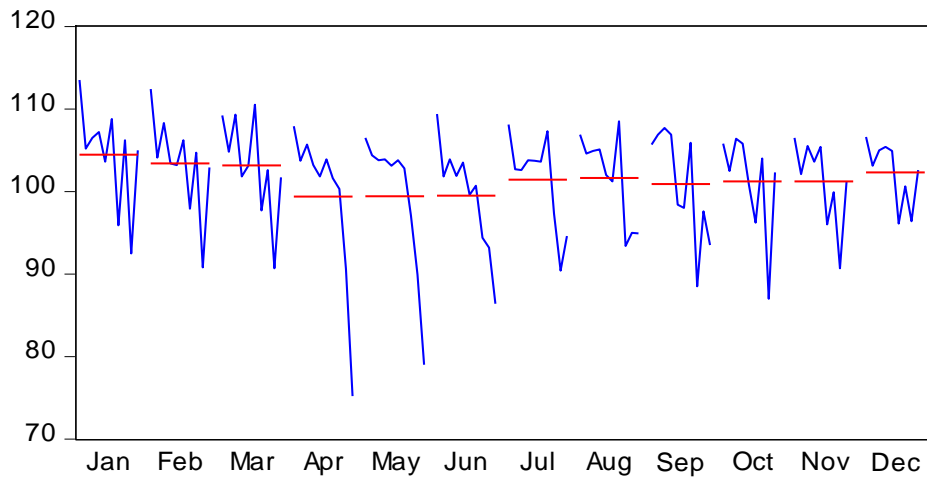
Looking at the monthly changes, the April lockdown and the measures in the following months show themselves more clearly. When the deviations from the mean in SCI data are examined, it shows that the effect of the lockdowns continues for a few months since April. There is a similar situation with the RTCI data. However, it can be seen that recovery takes much less time here. Lastly, In the CI data, it is observed that the deviations from the monthly average are quite high as of 2018 and this effect continued in April and May with COVID19 and reversed with the campaigns in June.

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

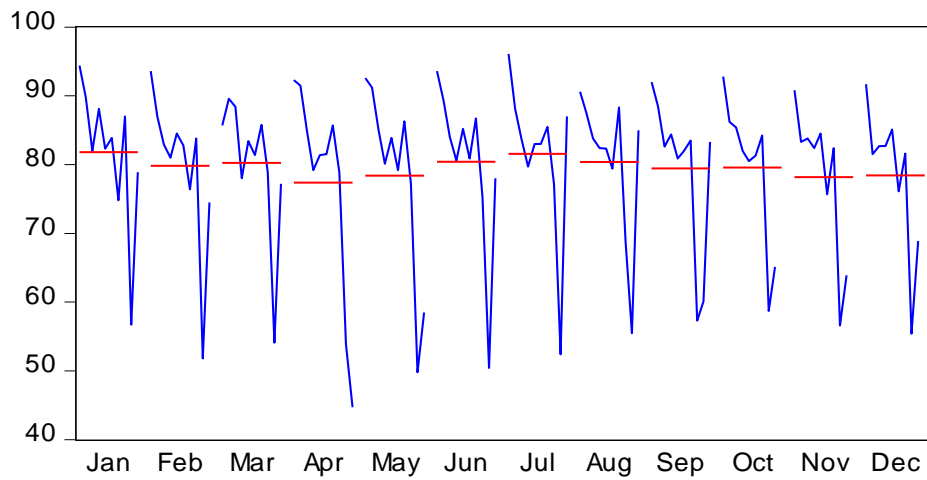
SCI by Season

RTCI by Season

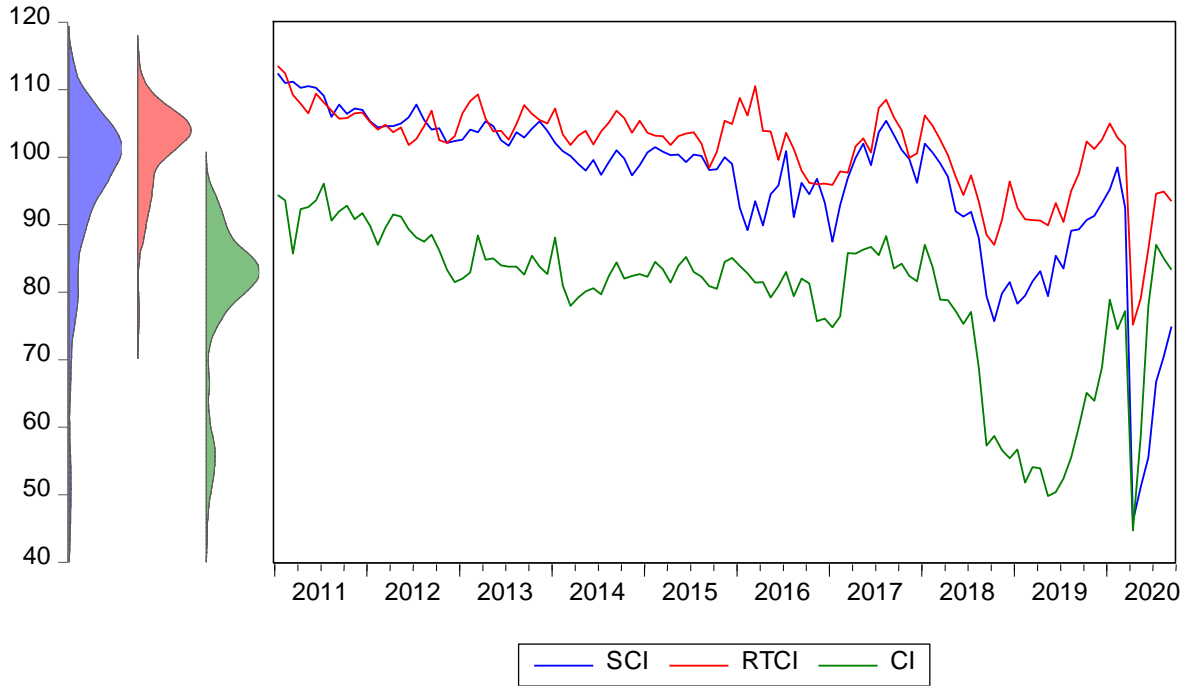

CI by Season

— Means bySeason

Finally, when looking at the changes in the series as a whole, it is seen that the concentrations in SCI and RTCI are generally optimistic, while the CI is concentrated in the 80-90 band and is pessimistic.

While it can be easily noticed that the developments in 2018 caused major breaks in the series, it can also be seen that high-swing fluctuations were experienced in the series due to the uncertainties/instabilities in the economic management and the effects of COVID19.

Conclusion

There is no doubt that the COVID19 pandemic is an extraordinary event and billions of people have been affected by it, directly and indirectly. From ordinary people to experts every person is asking the same question, “when and how will recovery happen?”. At this point, psychological factors that have socio-economic and political effects come to the fore. In terms of economic analysis, it is seen that psychological factors are generally discussed within the scope of expectations. Expectations are quite important to understand and estimate the socio-economic and political developments. In this study, to understand possible recovery and normalization scenarios, the economic confidence index and its belongings -consumer, real sector, services, retail trade, and construction confidence indices- are evaluated with structural break test, descriptive statistics and graphic readings.

Structural break test results showed that CCI, RTCI, and CI are more resistant than other series and gave an idea about structural breaks in one series can trigger breaks in other series. When structural break dates evaluated together, it is clear that confidence indices are significant and sensitive to the socio-economic and political developments. In details, there are five main structural break clusters; 2012M06-10, 2013M11-2014M02, 2015M09-10, 2017M02-03 and 2018M05-09. From this point of view, it is acceptable to say that RTCI

and RSCI data have a triggering potential on other series. And it is necessary to mention that because of COVID19 effect's being quite new it has not noticed by the test.

According to the general acceptance, after a shock to the series, there are four main expected recovery types, such as V-shaped, L-shaped, W-shaped, and Swoosh-shaped. As a findings of the analyses, it is found that (a) data on expectations are not homogeneous and may change over time, (b) the levels of influence in series are different from each other, (c) recovery process will occur at different types and times in series, (d) lockdowns harms expectations very much. (e) An L-type recovery for CCI, W-type for RSCI and SCI, V-type for RTCI and L-type recovery for CI is more likely than other options.

As a conclusion, from the public to private authorities should pay an attention to developments in confidence indices, which have crucial and critical effects in a socio-economic and political manner, and they must act according to these different characteristics of these series.

References

- Albayrak, Ş. G. (2018). Türkiye'de Reel Kesim Güven Endeksi Ve İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Arasındaki İlişki Üzerine Ampirik Bir Uygulama (2007-2017). *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 18-27.
- Çankaya, S. & Aykaç Alp, E. (2019). Beklenti Endekslerinin Sanayi Üretimi Üzerine Etkisi. *UIİİD-IJEAS*, 23, 225-236.
- Cheung Y.W. & Ng, L.K. (1996). A Causality-in-Variance Test and Its Applications to Financial Market Prices. *Journal of Econometrics*. 72, 33-48.
- Demirgil, B. (2019). Ekonomik Büyümede Güven Faktörünün Etkisi: Türkiye Örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD) - Eurasian Journal of Researches in Social and Economics (EJRSE)*. ASEAD, 6(3), 155-163.
- Durgun Kaygısız, A. (2019). Türkiye'de Tüketici ve Reel Kesim Güven Endeksi ile Seçilmiş Makro değişkenler Arasındaki İlişki: 2010-2018. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 314-332.
- Eyüboğlu, S. & Eyüboğlu, K. (2018). Hizmet Güven Endeksi ile Hizmet Sektör Alt Endeksleri Arasındaki İlişkinin Test Edilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 20(2): 271-282.
- Granger, C. W. (1969). Investigating causal relations by econometric models and cross-spectral methods. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, 424-438.
- Johansen, S. (1988). Statistical analysis of cointegration vectors. *Journal of economic dynamics and control*, 12(2), 231-254.
- Kapetanios, G., Shin, Y. & Snell, A. (2006). Testing for cointegration in nonlinear smooth transition error correction models. *Econometric Theory*, 22(02), 279-303.

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

- Kayış Beşiktaşlı, D. & Cihangir, Ç. K. (2019). Tüketici Güven Endeksinin Finansal Piyasalara ve Makroekonomik Yapıya Etkisi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 5(1), 54-67.
- Korkmaz, T. & Çevik, E. İ. (2009). Reel Kesim Güven Endeksi ile İMKB 100 Endeksi arasındaki dinamik nedensellik ilişkisi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi - Istanbul University Journal of the School of Business Administration*, 38(1), 24-37.
- Korkmaz, T. & Çevik, E. İ. (2009). Reel Kesim Güven Endeksi ile İMKB 100 Endeksi arasındaki dinamik nedensellik ilişkisi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi - Istanbul University Journal of the School of Business Administration*. 38(1), 24-37.
- Münyas, T. (2019). Borsa İstanbul Endeksleri İle Güven Endeksleri Arasındaki İlişkinin Araştırılması Üzerine Bir İnceleme. *TESAM Akademi Dergisi - Turkish Journal of TESAM Academy -Türkiye Ekonomisi Özel Sayısı*. 299-320.
- Muth, J. (1957-1961). Rational Expectations and the Theory of Price Movements. *Econometrica*, 29:315-335.
- Nerlove, M. (1958). Adaptive Expectations and the Cobweb Phenomena. *Quarterly Journal of Economics*, 72:227-240.
- Özakarlı, H. & Küçüksille, E. (2020). Çeşitli Finansal Değişkenler İle Tüketici Güven Endeksi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Türkiye Örneği. *Muhasebe Ve Finans İncelemeleri Dergisi. Mufider*, 3(1), 46 - 54
- Özsağır, A. (2007). Ekonomide Güven Faktörü. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* www.e-sosder.com 6(20), 46-62.
- Pesaran, M. H., Shin, Y. & Smith, R. J. (2001). Bounds Testing Approaches to the Analysis of Level Relationships. *Journal of Applied Econometrics*. 16(3): 289-326.
- Toda, H. Y. and Yamamoto, T. (1995). Statistical Inference in Vector Autoregressions with Possibly Integrated Process. *Journal of Econometrics*. 66: 225-250.
- Tunalı, H. & Özkan, İ. E. (2016). Türkiye’de Tüketici Güven Endeksi Ve Tüketici Fiyat Endeksi Arasındaki İlişkinin Ampirik Analizi. *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi - Journal of Economic Policy Researches*. 3(2), 54-67.
- Uşul, H.; Küçüksille, E. & Karaoğlan, S. (2017). Güven Endekslerindeki Değişimlerin Hisse Senedi Piyasalarına Etkileri: Borsa İstanbul Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 22(2), 685-695.
- Yamak, R. & Yamak, N. (2019). Tüketim Fonksiyonu ve Tüketici Güven Endeksi. *Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi KAÜİİBFD*, 10(19), 2149-9136.

IV. ULUSLARARASI İNSANİ BİLİMLER SEMPOZYUMU

LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİLERİN PANDEMİ SÜRECİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Fatih KANA

Assist. Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart University

Beyza YAVUZ

Master Student, Çanakkale Onsekiz Mart University

Özet

2020'nin başlarında Çin'in Wuhan kentinde başlayıp dünya çapında büyük bir salgına dönüşen Koronavirüs Hastalığı (COVID-19), sağlık başta olmak üzere dünya üzerinde birçok sektörü etkilemiştir. Özellikle bu virüsle ilgili herhangi bir aşının olmaması insanlar arasındaki etkileşimi azaltmıştır. Eğitimde de uzaktan eğitim modeline geçilmiştir. Uzaktan eğitim modeline geçiş süreci hızlı olduğu için birtakım aksamalar yaşanmıştır. Bu araştırmanın amacı lisansüstü öğrencilerin pandemi süreciyle ilgili görüşlerini belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler betimsel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre lisansüstü öğrenciler bu sürecin insanların arasındaki iletişim becerilerini ve sosyal yaşantılarını olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu süreçte takıntı boyutuna ulaşan davranışlara sahip olanların sayısının çoğunlukta olduğunu, koronavirüsle mücadele kapsamında alınan tedbirlerin toplum tarafından bilinçli bir şekilde uygulanmadığını ifade etmişlerdir. Elde edilen bu bulgular sonucunda Koronavirüs ile ilgili olumsuz düşüncelere sahip kişilerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Kişilerin psikolojik olarak olumsuz etkilendiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: COVID 19, uzaktan eğitim, lisansüstü öğrenciler.

Postgraduate Students' Views on the Pandemic Process

Abstract

Coronavirus Disease (COVID-19), which started in Wuhan, China in early 2020 and turned into a worldwide epidemic, has affected many sectors around the world, especially health. In particular, the lack of any vaccine for this virus has reduced interaction between humans. The distance education model has also been adopted in education. Since the transition process to the distance education model was fast, some setbacks were experienced. The purpose of this research is to determine the opinions of graduate students about the pandemic process. Case study design, one of the qualitative research designs, was used in the study. The data obtained from the research were

analyzed through descriptive analysis. Semi-structured interview form was used as data collection tool in the study. According to the results obtained from the research, graduate students stated that this process negatively affected the communication skills and social lives of people. They stated that in this process, the number of people who have behaviors that reached the size of obsession was in the majority, and the measures taken within the scope of combating coronavirus were not applied consciously by the society. As a result of these findings, it has been determined that people who have negative thoughts about coronavirus are in the majority. It has been observed that people are adversely affected psychologically.

Keywords: COVID 19, distance education, graduate students.

GİRİŞ

Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19), ilk olarak Çin'in Vuhan Eyaleti'nde Aralık ayının sonlarında solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) gelişen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020'de tanımlanan bir virüstür. Salgın başlangıçta bu bölgedeki deniz ürünleri ve hayvan pazarında bulunanlarda tespit edilmiştir. Daha sonra insandan insana bulaşarak Vuhan başta olmak üzere Hubei eyaletindeki diğer şehirlere ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin diğer eyaletlerine ve diğer dünya ülkelerine yayılmıştır. Koronavirüsler, hayvanlarda veya insanlarda hastalığa neden olabilecek büyük bir virüs ailesidir. İnsanlarda, birkaç Koronavirüsün soğuk algınlığından Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS) ve Şiddetli Akut Solunum Sendromu (SARS) gibi daha şiddetli hastalıklara kadar solunum yolu enfeksiyonlarına neden olduğu bilinmektedir. Yeni Koronavirüs Hastalığına SAR-CoV-2 virüsü neden olur (Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı [T.C. Sağlık Bakanlığı], 2020). Hasta bireylerin öksürmeleri aksırmaları ile ortama saçılan damlacıkların solunması ile bulaşır. Hastaların solunum parçacıkları ile kirlenmiş yüzeylere dokunulduktan sonra ellerin yıkanmadan yüz, göz, burun veya ağıza götürülmesi ile de virüs alınabilir. Kirli ellerle göz, burun veya ağıza temas etmek risklidir. (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020)

Dünya çapında büyük bir salgın olması, bulaşıcılık özelliğinin çok kolay olmasından dolayı koronavirüs karşısında çok sıkı tedbirler alınmıştır. İnsanlar pek çok önlem alarak dışarı çıkmakta, mecbur kalmadıkça evlerinde oturmaktadırlar. Kimi insanlar iş yeri uzaktan çalışma imkanı sağlamış, kimi iş yeri sıkı tedbirler almıştır. Devlet kurumları esnek çalışma sistemine gitmiş, eğitim kurumları uzaktan eğitimle eğitime devam etmişlerdir. Bu araştırmanın amacı lisansüstü öğrencilerin koronavirüs ile ilgili düşüncelerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları şu şekilde oluşmuştur:

1. Koronavirüs salgınının beraberinde getirdiği tedbirler doğrultusunda evde kaldığımız bu süreçte iletişim becerileriniz ve sosyal yaşantınıza bakışınızda ne gibi değişimler meydana geldi?
2. Bu süreçte psikolojik olarak nasıl etkilendiniz ve takıntı boyutuna ulaşan davranışları var mı?

3. Alınan tedbirler doğrultusunda eğitim süreci ve dini açıdan toplum nasıl etkilendi?
4. Kalabalık yerlerde kendinizi nasıl hissediyorsunuz?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırmada durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması;(1) güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, (2) olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı, ve (3) birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984, s. 23, Aktaran: Şimşek, Yıldırım,2018:289). Bu araştırmada insanların Koronavirüs ile ilgili düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır bu sebeple araştırmada durum çalışması deseni kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmada çalışma grubu olarak Türkiye'nin batısındaki bir üniversitede öğrenim görmekte olan Türkçe Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencileri ve araştırmacının arkadaşları rastgele seçilerek çalışma grubu olarak kullanılmıştır.

Tablo 1

Çalışma Grubunun Cinsiyetleri

Kodlar	f
Kadın	13
Erkek	4

Araştırmanın çalışma grubunda 13 kadın, 4 erkeğin olduğu görülmektedir.

Tablo 2

Çalışma Grubunun Sınıf Düzeyleri

Kodlar	f
Yüksek Lisans	9
Lisans	8

Araştırmaya katılan çalışma grubunun 9'unun yüksek lisans 8'inin ise lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda kullanılan sorular araştırmacılar tarafından oluşturulmuş. Araştırmacılar tarafından oluşturulan görüşme formu alan uzmanlarına gönderilmiştir. Alan uzmanlarından elde edilen

geridönütler doğrultusunda forma son hali verilmiştir. Pilot uygulama olarak bir öğrenciye uygulanmış, uygulamanın ardından forma son hali verilmiştir.

Veri Analizi

Araştırmada nitel araştırmada kullanılan veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde çalışma grubunun koronavirüsle ilgili görüşleri analiz edilmiştir.

Tablo 3

Çalışma Grubunda İletişim Becerileri ve Sosyal Yaşantı Açısından Meydana Gelen Değişimler

Kodlar	f
Olumsuz	10
Olumlu	5
Değişiklik olmadı	4
Kararsızım	1

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan çalışma grubunun iletişim becerileri ve sosyal yaşantıya bakışlarında olumsuzluklar olduğu görülmüştür. Olumsuz yönde değişimler meydana geldiğini düşünen öğrenciler evde sosyal ortamlardan uzak kaldıkları için içlerine kapandıklarını, sosyal yaşantının kıymetini anladıkları, duvarların dilinin olmadığına kanat getirmek, koruma ve korunma güdüsüyle herkese daha mesafeli yaklaşma gibi sebeplerle iletişim becerileri ve sosyal yaşantıya bakışlarında olumsuz yönde değişimler meydana geldiğini dile getirmişlerdir. Olumlu yönde değişiklik meydana geldiğini düşünmelerinin sebebi olarak aileyle daha çok vakit geçirildiği için iletişimin güçlendiği, iletişimi telefon, bilgisayar, sosyal medya vb. araçlarla sağlandığı gibi sebeplerle olumlu bir bakış açısına sahip olduklarını dile getirmişlerdir. Bir değişiklik olmadığını düşünen öğrenciler ise teknoloji sayesinde iletişim konusunda sorun yaşanmadığını dile getirirken bir öğrenci ise zaten korona öncesi de çok sosyal olmadığını bu yüzden bir değişim yaşamadığını dile getirmiştir. Bu konuyla ilgili araştırmanın katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

A1 kodlu öğrenci: "Sosyal yaşantının kıymetini anladım."

A4 kodlu öğrenci: "Duvarların dili olmadığına kesin bi kanaat getirdim.Sosyal açıdan zayıfladım. İletişim sadece telefon ile olduğu için ordada bir miktar zayıflama var."

A7 kodlu öğrenci: "İletişim becerilerimde herhangi bir değişiklik olmadı. çünkü sanal ortamda da olsa arkadaşlarımla olan iletişimime devam ettim. ancak sosyal yaşantı için aynı şeyi söyleyemem. evlere tıklıp kaldığımız ve arkadaşlarımızla sadece telefonlardan temasa geçmemiz sosyal yaşantının

insan psikolojisi için olmazsa olmazı olduğunu anlamamı sağladı. yani illa bir yerlere gidip oturmak da değil, çıkıp özgürce dolaşabilmek, kumsalda ya da parklarda vakit geçirmenin ne kadar rahatlatıcı bir şey olduğunu fark ettim.”

A9 kodlu öğrenci: “Sosyal ilişkilerin değeri daha çok anlaşıldı. En basit gelen şeyleri bile çok özledik. Ama iletişimin farklı yollarını bulduk. Teknolojinin ve internetin sayesinde sevdiklerimizle olan ilişkilerimiz farklı bir boyut kazandı.”

A10 kodlu öğrenci: “Karantina dolayısıyla dış yaşantıdan elimizi eteğimizi çekip evlerimize kapanmanın zaten bozuk olan sosyal yaşantımızı tamamen bozduğunu düşünüyorum.”

Tablo 4

Çalışma Grubunun Koronavirüs Sürecindeki Psikolojik Durumları

Kodlar	f
Olumsuz	12
Olumlu	5
Değişiklik olmadı	3
Kararsızım	1

Tablo 4’e göre psikolojik olarak olumsuz yönde etkilenenler çoğunlukta olduğu görülmektedir. Katılımcılardan biri evde yalnız kaldığını bu yüzden sürekli uyduğunu ve kimseyle iletişim kurmak istemediğini ifade etmiştir. Bir diğer katılımcı ise virüsten korktuğu için dışarı çıkmak istemediğini fakat evde de ruh halinin kötü etkilenmesini, bir diğeri düzeninin bozulduğunu odaklanma gibi problemler yaşadığını belirtmiştir. Olumlu yönde etkilenenler ise kendisiyle baş başa kaldığını bunun iyi geldiğini fakat ara sıra kendisini kötü hissettiğini de belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili araştırmanın katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

A11 kodlu öğrenci:” Virüsü kapmaktan korktuğum için dışarı çıkmak istemiyorum fakat sürekli evde olmak ruh halimi kötü etkiliyor”

A12 kodlu öğrenci: “Bu olay beni çok etkiledi. Çünkü evde durduğum süre boyunca iyi olsam da kendimi kötü gibi hissediyordum. Psikolojik acıdan her yer mikroplu gibi geliyordu. Dışarı çıkmak yasaktı ama ben korkuyordum hala daha korkuyorum. Bir ay sonra alışverişe çıktık ev için kaç kere maske degistirdim. Elimde eldiven vardı. Yani çok etkiledi beni. Hasta olurum da aileme de geçer diye çok tedirgin oldum. Çünkü biz taşıyıcı konumundaydık.”

A14 kodlu öğrenci: “Kötü evde yalnız olduğum için sürekli uyuma ihtiyacı duyuyorum kimseyle iletişim kurmak istemiyorum.”

Tablo 5

Koronavirüs Sürecinde Takıntı Boyutuna Oluşan Davranışlar

Kodlar	f
Var	13
Yok	8

Tablo 6 incelendiğinde takıntı boyutuna ulaşan davranışlara sahip olanların sayısının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu takıntıları el yıkamak, kolonya kullanmak, dezenfektan kullanmak, insanlardan uzak durmak, temizliği abartmak olarak ifade etmişlerdir. Biri ise şarkı söylemenin takıntı haline geldiğini dile getirmiştir. Bu konuyla ilgili araştırmanın katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

A19 kodlu öğrenci: “İnsanların değdiği şeylere dokunmak istemiyorum. El yıkamak ve dezenfekte etmek takıntı haline geldi. hatta marketten alınanları dahi yıkamadan kullanamamıyorum.”

A4 kodlu öğrenci: “Her sabah uyandığında yeni bir gün sanki başlamamış gibi hissediyorum. Her gün aynı.”

A8 kodlu öğrenci: “Var. Sık sık ellerimi yıkamak ve insanlardan uzak durmak.”

Tablo 6

Koronavirüs Tedbirleri ile ilgili Dini Açıdan Analiz

Kodlar	f
Değişiklik olmadı	10
Olumlu	6
Kararsızım	1

Koronavirüsle mücadele dönemi her alanda olduğu gibi dini alanda da bir takım tedbirleri beraberinde getirdi. Tabloya göre katılımcılar dini açıdan değişiklik olmadığını belirtmişlerdir. İnsanların evlerinden de ibadet ettiğini bu yüzden etkilenmediklerini, dinin öznel bir olgu olduğunu salgının inancı etkilemediğini dile getirmişlerdir. Olumlu yönde değişiklik olduğunu söyleyenlerse evde kaldıkları için ibadete daha çok zaman ayırabildiklerini, insanların dine yaklaştıklarını, yapılan anonslar, selalar, müezzinin konuşmaları vb unsurlar toplumun dini açıdan ayakta kalmasında son derece etkili olduğunu düşündüklerini dile getirmişlerdir. Bu konuyla ilgili araştırmanın katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

A2 kodlu öğrenci:” Bir problem olduğunu düşünmüyorum.Zaten camiler çok kalabalık değildi.İnsanlar evlerinden ibadet ediyordu.Hala öyle yapıyorlar.”

A4 kodlu öğrenci: “Olan camiye giden adama oldu tabiki. Düzenli olarak camiye gitmediğim için beni pek etkilemedi.”

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

A5 kodlu öğrenci: “Cami vb. Ortak ibadet alanlarına gidemeyen insanlar daha çok ev ortamında ibadetlerini gerçekleştirmeye başladılar. Belki imamlarda online sürece dahil olabilir teknolojiyi kullanabilirler.”

A10 kodlu öğrenci: “Yapılan anonslar, selalar, müezzinin konuşmaları vb unsurlar toplumun dini açıdan ayakta kalmasında son derece etkili diye düşünüyorum.”

A19 kodlu öğrenci: “Dini inanç insanla Allah arasındadır. Gerçek müminlerin ibadetini yapmak için gösterilecek şeylere ihtiyacı yoktur. Olaya insan ve din kardeşini korumak olarak bakanların bu durumu sorun etmemeleri gerekir.”

Tablo 7

Katılımcıların Kalabalık Yerlere Gittiklerinde Hissettikleri Duygular

Kodlar	f
Olumsuz	14
Olumlu	1
Değişiklik olmadı	3

Tabloya göre katılımcılar kalabalık yerlerden olumsuz etkilendiklerini; insanlardan uzaklaşmak isteme, tedirgin hissetme, gergin hissetme, güvende hissedememe gibi olumsuz duygular hissettiklerini dile getirmişlerdir. Bu konuyla ilgili araştırmamızın katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

A19 kodlu öğrenci: “Mümkün olduğunca az gidiyorum. Oralarda bulunmayı sağlığıma bir tehdit olarak görüyorum. Bir an önce alışverişi bitirip eve dönmek istiyorum.”

A2 kodlu öğrenci:” Bir endişe veya korku hissetmiyorum.”

A8 kodlu öğrenci:” Hemen dışarı çıkıp insanlardan uzaklaşmak istiyorum.”

Tablo 8

Koronavirüsün Eğitim Sürecindeki Etkileri

Kodlar	f
Olumsuz	11
Olumlu	5
Değişiklik olmadı	1
Kararsızım	1

Tablo 8 incelendiğinde eğitimin bu süreçten olumsuz etkilendiğini düşünenlerin sayısı çoğunlukta olduğu görülmektedir. Katılımcılar, uzaktan eğitimin örgün eğitim kadar verimli olmadığını, ev ortamında ders çalışmanın ve odaklanmanın zor olduğunu dile getirmişlerdir. Araştırmamızın çalışma

IV. ULUSLARARASI İNSANİ BİLİMLER SEMPOZYUMU

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

grubu, uzaktan eğitimin geniş uygulama alanı bulması, teknolojik imkanların olduğunu, koronavirüs ile mücadele sürecinde alınan tedbirlerin çok yerinde olduğunu ve böylelikle eğitimin de olumlu etkilendiğini dile getirmişlerdir. Bu konuyla ilgili araştırmancının katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

A8 kodlu öğrenci:” Bence kötü etkilendi. Uzaktan eğitim örgün eğitiminin yüz yüze olan şekli kadar faydalı ve verimli geçmiyor.”

A9 kodlu öğrenci:” Bu süreçte eğitim adına alınan tedbirlerin ve planların başarılı olduğunu düşünüyorum. Ama uygulamada sıkıntılar illaki yaşanıyordur. Bunu içinde de bulunduğum için söylüyorum. Evet teknolojinin verdiği imkanlar çok güzel ama yüz yüze eğitimin ve sosyalleşmenin öneminin daha fazla olduğuna inanıyorum.”

A12 kodlu öğrenci:” Aslında ben bu konuda bir eksiklik yaşamadım. Hatta sanki ben daha yoğun bir eğitim dobemi geçirdim duygusu yaşadım. Uzaktan eğitim kesintiye uğramadı. Sadece bazı kaynakları edinme konusunda sıkıntı yaşadım o kadar.”

A14 kodlu öğrenci:” Kötü. Uzaktan eğitimle herkes derslerden geri kaldı aynı olanaklarla derslere katılmadılar.”

A17 kodlu öğrenci:” Uzaktan eğitimi daha geniş bir şekilde uygulama imkanı oldu ve bu durum olumlu etkileri arasında. Eğitimde teknolojik olarak yeni dönüşümlerin ilk adımını bu süreçte daha çabuk bir şekilde attık.”

A18 kodlu öğrenci:” Ben kendimi de işin içine katarak olumsuz etkilendiğini düşünüyorum . evde hep birlikte yasarsan ders çalışmak ve odaklanmak zor oluyor.”

Tablo 9

Koronavirüs Tedbirlerinin Toplum Tarafından Bilinçli Bir Şekilde Uygulanıp Uygulanmadığına Dair Görüşler

Kodlar	f
Evet düşünüyorum	6
Hayır düşünmüyorum	7
Değişkenlik gösterir	5

Tablo 9 incelendiğinde koronavirüs ile mücadele kapsamında alınan tedbirlerin uygulanmadığını düşünenler tedbirlerin yeterince ciddiye alınmadığını, sokakların kalabalık olduğu, maskesini takmayan, sosyal mesafesine uymayan insanlar gördüklerini dile getirmişlerdir. Bu konuyla ilgili araştırmancının katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

A2 kodlu öğrenci:” Uygulandığını düşünmüyorum. Sokaklar insan dolu, kimse evinde kalmıyor.”

A4 kodlu öğrenci:” Evet düşünüyorum. Devlet büyükleri ne dediyse uydum. Her kendim için bende toplumun sağlığı için .”

IV. ULUSLARARASI İNSANİ BİLİMLER SEMPOZYUMU

E-RESS INTERNATIONAL HUMAN SCIENCE CONGRESS

A6 kodlu öğrenci:” Toplumun çoğu kesimi bilinçli uyguladı. Ama sadece eldiven takarak hastalıktan korunduğunu düşünen çok insan var malesef.”

A8 kodlu öğrenci:” Evet düşünüyorum. Çevremdeki insanların tümü kurallara uyuyor ve bilinçli davranıyor”

SONUÇ

Araştırmadan elde edilen bu bulgular sonucunda koronavirüs ile ilgili olumsuz düşüncelere sahip kişilerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Koronavirüsün kişileri psikolojik olarak olumsuz etkilendiğini; bireylerin dışarı çıktıklarında tedirginlik, korku, endişe, gerginlik gibi olumsuz duygular hissettikleri görülmüştür. Bireylerin iletişim becerileri ve sosyal yaşantılarında olumsuz değişimler olduğunu ifade eden katılımcıların çoğunlukta olmasının yanı sıra evde vakit geçirdikleri için ailesiyle daha çok vakit geçirebildiğini, kendisiyle baş başa kalabildiğini söyleyerek olumlu yönleri de olduğunu söyleyen katılımcılar da bulunmaktadır. Koronavirüs karşısında tedbir alırken el yıkama, kolonya, dezenfektan kullanma, temizlik gibi davranışların takıntı boyutuna geldiğini söyleyen katılımcılar, koronavirüsün hayatlarındaki etkilerinin kolay kolay kaybolmayacağını düşünmektedirler. Katılımcılar koronavirüs tedbirlerinin toplum tarafından bilinçli bir şekilde uygulanmadığını belirtmişlerdir.

KAYNAKÇA

Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, (2020). COVID-19 (Yeni Koronavirüs Hastalığı) Nedir? Erişim adresi:
<https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/covid-19-yeni-koronavirus-hastaligi-nedir>

Yıldırım, A. Ve Şimşek H. (2018), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

